

Instytut Pracy i Spraw Socjalnych

Wartość i struktura Progu Interwencji Socjalnej

Raport z eksperckiej weryfikacji i szacowania
wartości koszykowych w cenach z 2019 r.

Opracował zespół w składzie:
Piotr Kurowski (koordynator)
Agnieszka Sowa-Kofta

Konsultacja: Piotr Broda-Wysocki

Warszawa, luty 2021 r.

Spis treści

Wprowadzenie	3
1. Żywność	5
2. Potrzeby mieszkaniowe	7
3. Odzież i obuwie	11
4. Edukacja	13
5. Ochrona zdrowia i higiena	15
6. Transport i łączność	18
7. Kultura i rekreacja	22
8. Łączna wartość Progu Interwencji Socjalnej w 2019 r.	24
Literatura:	28
9. Aneks tabelaryczny	29

Wykaz stosowanych skrótów:

BBGD	Badania Budżetów Gospodarstw Domowych
DD	Dziecko Dorastające (6-18 lat)
DM	Dziecko Młodsze (0-5 lat)
DS	Dziecko Starsze (19-24 lata)
K	Osoba dorosła – Kobieta (25-60 lat, lub pow. 60 lat)
M	Osoba dorosła – Mężczyzna (25-60 lat, lub pow. 60 lat)
SR	Samotny Rodzic
PIS	Próg Interwencji Socjalnej

W weryfikacji koszyka Progu Interwencji Socjalnej brali udział:

- dr Piotr Kurowski, jako koordynator badania, autor w dziedzinie potrzeb żywności oraz mieszkania oraz współautor w dziedzinie odzieży i obuwia
- dr hab. Agnieszka Sowa-Kofta, prof. IPiSS, autor w dziedzinie ochrony zdrowia, higieny, edukacji oraz kultury i rekreacji
- dr hab. Piotr Broda-Wysocki, prof. UKSW, autor w dziedzinie potrzeb związanych z transportem i łącznością, oraz współautor w dziedzinie odzieży i obuwia

Redakcja: dr Piotr Kurowski.

Wprowadzenie

W opracowaniu przedstawiamy szacunki wysokości Progu Interwencji Socjalnej (PIS), kategorii opracowanej w 2002 r. (IPiSS 2002) dla cyklicznego poddania merytorycznej ocenie poziomu, od którego ubiegający się o świadczenia z pomocy społecznej nabierają do tego uprawnień. Po minionych trzech latach (IPiSS 2018)¹, raport ten jest aktualizacyjnym badaniem wartości tego progu.

W badaniu progów interwencji specjalnej utrzymano wybrane wcześniej typy gospodarstw domowych, prezentujące je w cenach średniorocznych z 2019 r.² Priorytetem niniejszego badania koszyków jest aktualizacja cen dla istniejących produktów i wymiana tych, które zanikły na nowsze. Najbardziej dynamiczne zmiany dokonują się w łączności i mobilności, inne zmiany jakie uwzględniono dotyczą otoczeniu systemowego gospodarstw niezamożnych (np. w edukacji).

Punktem odniesienia dla wyników weryfikacji są rzeczywiste wydatki gospodarstw niezamożnych – za takie służą nam dane o wydatkach gospodarstw domowych z I kwintyla publikowane przez GUS (2020) oraz dokonane przeliczenia własne.³

Koszyki do wyznaczania Progu Interwencji Socjalnej (PIS) opracowano – kierując się wytycznymi zawartymi w rozporządzeniu – dla następujących gospodarstw domowych:

1. Jednoosobowego gospodarstwa domowego osoby dorosłej (kobiety lub mężczyzny w wieku od 25 do 60 lat),
2. Jednoosobowego gospodarstwa domowego z osobą w wieku powyżej 60 lat,
3. Dwuosobowych gospodarstw domowych osób dorosłych (w wieku 25-60 lat),
4. Dwuosobowych gospodarstw domowych osób dorosłych w wieku powyżej 60 lat,
5. Rodziców samotnie wychowujących dziecko, w sześciu wariantach ze względu na wiek i liczbę dzieci:
  - z dzieckiem młodszym (DM) w wieku 0-5 lat,
  - z dzieckiem dorastającym (DD) w wieku od 6 do 18 lat,
  - z dzieckiem starszym (DS) w wieku od 19 do 24 lat,
  - z dwojgiem dzieci młodszych (DM),
  - z dwojgiem dzieci dorastających (DD),
  - z jednym dzieckiem młodszym (DM) i dwojgiem dzieci dorastających (DD),

---

¹ Por. art. 9 ustawy z dnia 12 III 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 r, poz. 182 z późn. zm.) oraz Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 7 X 2005 r. w sprawie sposobu ustalania Progu Interwencji Socjalnej (Dz. U. nr 211, poz. 1762 z 2005 r.).

² Głównym źródłem danych cenowych jest GUS; przy braku notowań cen, korzystano z wiedzy eksperckiej.

³ Koszyki w standardzie PIS zawierają niekiedy elementy postulatywne (np. brak konsumpcji używek typu alkohol lub papierosy), dlatego wartości z I kwintyla są ważną informacją objaśniającą.

6. Rodziców z jednym dzieckiem młodszym (DM) w wieku od 0 do 5 lat,
7. Rodziców z jednym dzieckiem dorastającym (DD) w wieku od 6 do 18 lat,
8. Rodziców z jednym dzieckiem starszym (DS) w wieku od 19 do 24 lat,
9. Rodziców z dwójką dzieci w trzech wariantach:
  - rodzice z dwojgiem dzieci młodszych (2 DM),
  - rodzice z dwojgiem dzieci dorastających (2 DD),
  - rodzice z dwojgiem dzieci starszych (2 DS),
10. Rodziców z trójką dzieci: z dwojgiem dzieci dorastających (2 DD) i jednym dzieckiem starszym (DS),
11. Rodziców z czwórką dzieci: z jednym dzieckiem młodszym (DM), dwojgiem dzieci dorastających (2 DD) oraz jednym dzieckiem starszym (DS).

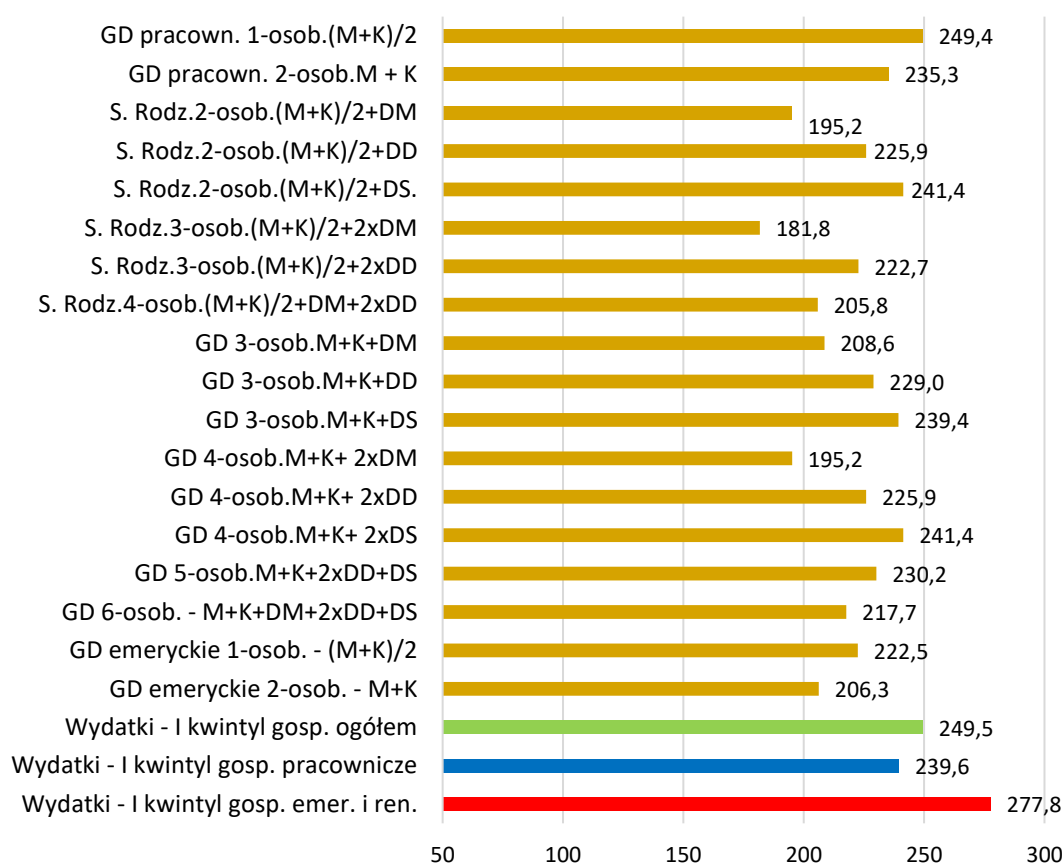
Szacunki zostały dokonane w oparciu o dane cenowe za 2019 r., w związku z tym nie uwzględniają zmian cen, jakie zaszły w 2020 r. Na potrzeby analiz koszyka przyjęto założenie, że ceny nie ulegają istotnym zmianom, natomiast na podstawie szacunków eksperckich dokonano zmian w obszarze konsumpcji tj. ilościowego wykorzystania towarów uwzględnionych w koszyku w okresie pandemii COVID-19 wynikających na przykład z częstszego korzystania z internetu w związku ze zdalną edukacją czy wymogów sanitarnych. W związku z tym przebudowano asortymentowo niektóre koszyki, np. w zakresie łączności tak, by odzwierciedlały ofertę rynku oraz zachowania konsumentów.

1. Żywność

W zakresie zaspokojenia potrzeb żywnościowych w standardzie Progów Interwencji Socjalnej utrzymano parametry w modelu odwołujące się do opracowanych norm żywienia, tabel składu i wartości odżywczych produktów (IPiSS 2018, s. 5-6). Przyjmujemy, że przestrzegane są zasady zdrowego żywienia na poziomie bezpiecznym dla rozwoju biologicznego jego członków, a jednocześnie racje pokarmowe zestawione są w sposób pozwalający na minimalizowanie łącznego kosztu żywienia.⁴

Szacunki koszyków żywnościowych w PIS przedstawia Wykres 1.

Wykres 1. Wydatki na żywność w standardzie PIS na tle wydatków gospodarstw o niskich dochodach w 2019 r. (na osobę, miesięcznie, w zł)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS i BBGD. Uwagi i oznaczenia: S. Rodz. - Gospodarstwo rodzica samotnie wychowującego dzieci. GD – gospodarstwo domowe. Gosp. prac. – gospodarstwo pracownicze. Gosp. emer. i ren. - Gospodarstwo emerytów i rencistów.

Szacowane wydatki na żywność dla Progu Interwencji Specjalnej są zróżnicowane w zależności od składu osobowego gospodarstwa (por. Wykres 1). Najwyższe wydatki obserwowane są w gospodarstwie jednoosobowym pracowniczym. Koszt na jedną osobę jest

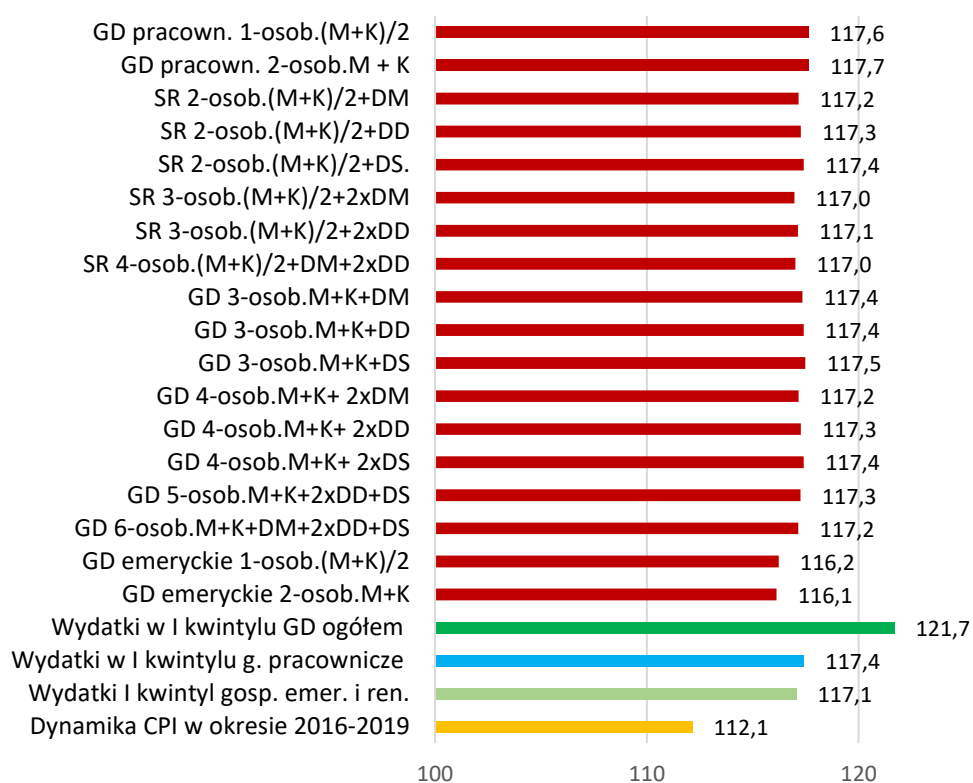
⁴ Utrzymano założenia co do aktywności fizycznej (małą dla osób dorosłych, umiarkowaną dla dzieci i młodzieży do 18 lat). Przyjmujemy, że gospodarstwa o niskich dochodach kupują zwykle relatywnie taniej, nieprzetworzoną żywność, by ją przetworzyć w domu itd. (IPiSS 2002, 11).

niższy w gospodarstwach wieloosobowych, jednak wydatki na gospodarstwo zwykle rosną wraz ze wzrostem wieku dzieci, w ramach trzech analizowanych przedziałów ich wieku.

Poziom szacowanych wydatków na żywność dla progów PIS jest w większości przypadków niższy od rzeczywistych wydatków gospodarstw domowych z I kwintyla. Różnica ta jest wysoka, zwłaszcza gdy porównujemy wydatki gospodarstw emerytów i rencistów.

W porównaniu do poprzedniego badania (szacunki z cenami za 2016 r.), koszty żywnościowe w standardzie PIS wzrastają o 16 - 17% (Wykres 2). W tym czasie wskaźnik CPI wyniósł 12%. Jest to zbieżne ze wskaźnikiem CPI (inflacji). Wartości rzeczywistych wydatków na żywność w I kwintylu rosły podobnie w gospodarstwach pracowniczych i emeryckich, ogółem w gospodarstwach domowych w I kwintylu wartość żywności była wyższa oraz wzrosła szybciej (o 22%).

Wykres 2. Dynamika koszyka żywnościowego PIS na tle wydatków gospodarstw o niskich dochodach oraz inflacji w latach 2016 - 2019 (2016=100)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS i BBGD. Uwagi i oznaczenia: SR - Gospodarstwo rodzica samotnie wychowującego dzieci. GD – gospodarstwo domowe. Gosp. pracown. – gospodarstwo pracownicze.

2. Potrzeby mieszkaniowe

Mieszkanie należy bezsprzecznie do podstawowych potrzeb człowieka: daje poczucie bezpieczeństwa, chroni przed zimmem (co w naszej strefie klimatycznej ma zasadnicze znaczenie), jest podstawą planów prokreacyjnych i stabilizacji życiowej. Deprywacja potrzeb mieszkaniowych godzi w podstawy ludzkiej egzystencji.

W Polsce po 1989 r. polityka mieszkaniowa długo nie miała zbyt aktywnego charakteru. Spośród instrumentów wspierania budownictwa mieszkaniowego najszerzy zasięg miały ulgi podatkowe. Programy, które miały pomóc młodym rodzinom w zdobyciu własnego lokum („Rodzina na Swoim” oraz „Mieszkanie dla Młodych”) miały stosunkowo niewielki zasięg.⁵ W ramach programu „Mieszkanie Plus” zapowiedzianego w 2016 r. i zainaugurowanego w kolejnym roku wybudowano do 2020 r. 26 tysięcy mieszkań⁶, co miało znaczenie lokalne, ale nie wpłynęło znacząco na sytuację ubogich gospodarstw domowych w skali kraju.

Głównymi czynnikami, od których zależy poziom wydatków na utrzymanie mieszkania są jego wielkość oraz standard zasobu mieszkaniowego (wiek i wyposażenie techniczne), forma własności lub tytułu do użytkowania, a także jego lokalizacja. Gospodarstwa domowe, w tym te o niskich dochodach, użytkują mieszkania bardzo różne, stopień zróżnicowania wydatków mieszkaniowych jest więc wysoki.

Badania budżetów gospodarstw domowych przeprowadzone w 2019 r. dostarczają informacji o warunkach mieszkaniowych i wyposażeniu gospodarstw domowych zależnie od ich stopnia zamożności. W porównaniu z 2016 r. warunki w zakresie dostępności do wodociągów, kanalizacji i ogrzewania poprawiły się. Wiadomo, że znaczna część gospodarstw z I kwintyla użytkowała mieszkania wyposażone w wodociąg (99,5%), ustęp spółkiwany (95,6%) czy łazienkę (95%). Mieszkania te to zwykle zasoby starsze i gorzej wyposażone: 21,2% tych gospodarstw nie ma centralnego ogrzewania, ale mają do dyspozycji piec, najczęściej na opał (21,2%). Choć gospodarstwa te mają ciepłą wodę bieżącą (96,1%), to częściej ogrzewaną lokalnie (piecyk, terma – 78,8%), niż z sieci miejskiej (17,3%). W zaopatrzeniu w gaz gospodarstwa z I kwintyla dysponują częściej gazem z butli (55,2%), niż z sieci (35,7%) (por. GUS 2020, s. 254).

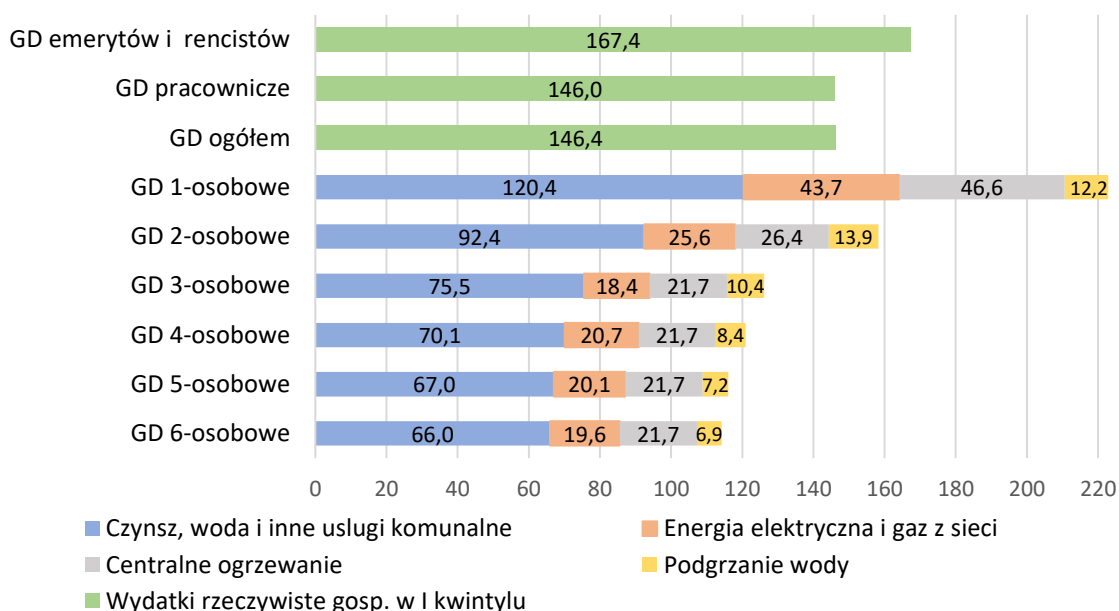
⁵ Z programu „Rodzina na Swoim” (od 2007 do 2012 r.) skorzystało 180 tys. kredytobiorców, głównie rodziny młode (ponad 70%) Por. <https://mdmprogram.com/aktualnosci/zakonczenie-programu-rodzina-na-swoim-podsumowanie-dofinansowania/> dostęp 10-02-2018. Program „Mieszkania dla młodych” realizowano w latach 2014 - 2018.

⁶ Na podstawie wypowiedzi wiceminister rozwoju, pracy i technologii Anny Korneckiej na posiedzeniu sejmowej Komisji Infrastruktury oraz Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej. <https://www.portalsamorzadowy.pl/gospodarka-komunalna/ponad-26-tys-mieszkan-w-programie-mieszkanie-plus,247965.html>

Podtrzymujemy założenie, że ubogie gospodarstwa domowe zajmują mieszkania komunalne w budynkach starszych, zlokalizowanych w mieście średniej wielkości.⁷ Na podstawie danych z BBBD możemy utrzymać założenie, że są one wyposażone w podstawowe urządzenia (zimną i ciepłą wodę, energię elektryczną, centralne ogrzewanie z sieci miejskiej oraz gaz). Powierzchnia zasobów w standardzie PIS jest skromna: od 15 m² (kawalerka) do 42 m² w przypadku rodziny sześćoosobowej.

Rozkład kosztów składających się na eksploatację mieszkania w standardzie PIS ilustruje Wykres 3. W przypadku gospodarstw jednoosobowych oraz gospodarstw 2-osobowych poziom tych wydatków jest wyższy od realnych wydatków gospodarstw z I kwintyla. Wraz ze wzrostem osób w gospodarstwie poziom wydatków na 1 osobę spada.

Wykres 3. Koszty użytkowania mieszkania i nośników energii w progach PIS na tle wydatków w gospodarstwach o niskich dochodach w 2019 r. (na osobę, miesięcznie, w zł)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS i BBBGD.

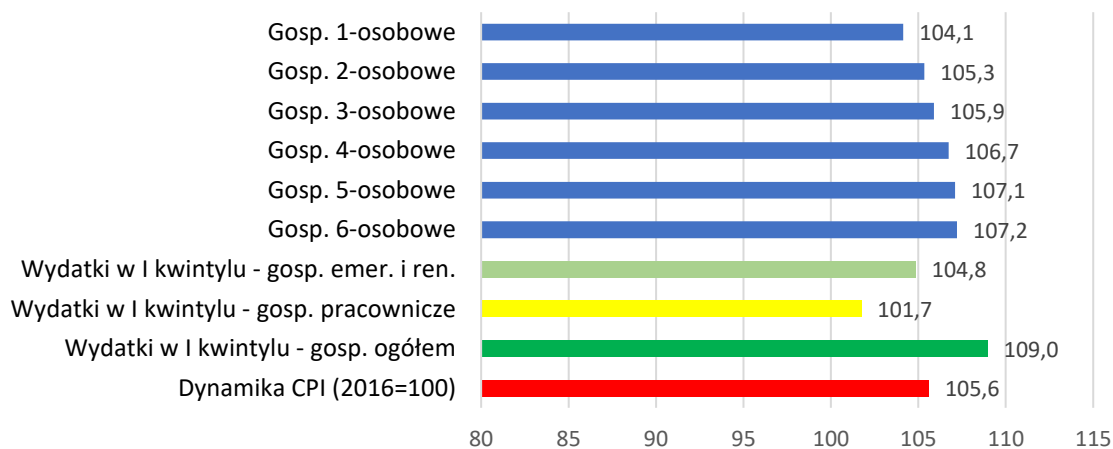
Uwagi i oznaczenia: GD – gospodarstwo domowe.

Poziom wydatków na wyposażenie mieszkań zachowuje się podobnie, jak wydatki na jego utrzymanie – realne wydatki gospodarstw z I kwintyla są wyższe od koszykowych (Wykres 4).

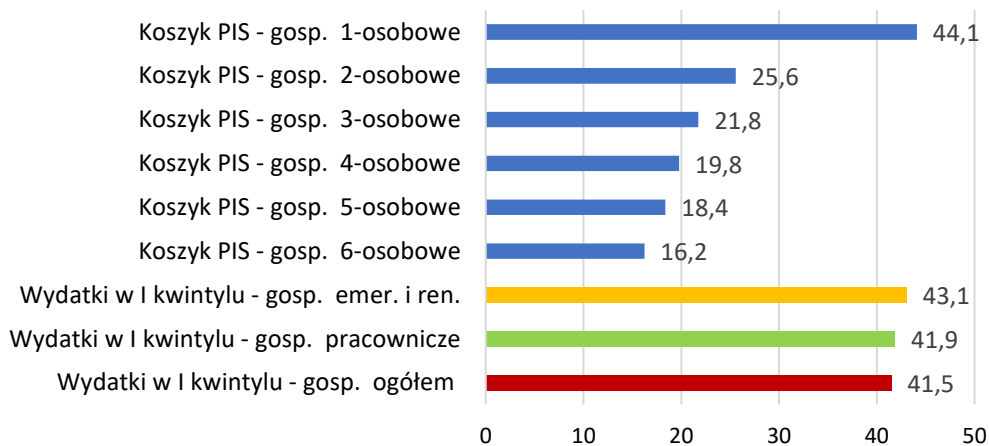
⁷ W 2012 r. 29,1% gospodarstw z I kwintyla mieszkało w budynkach jeszcze sprzed wojny, 18,1% zajmowało lokale wybudowane od końca wojny do 1960 r., a 35% zamieszkiwało w domach z lat 1961 - 1980.

Wykres 4. Dynamika wydatków na mieszkanie i nośniki energii w PIS na tle wydatków gospodarstw o niskich dochodach w 2016 - 2019 (2016=100)

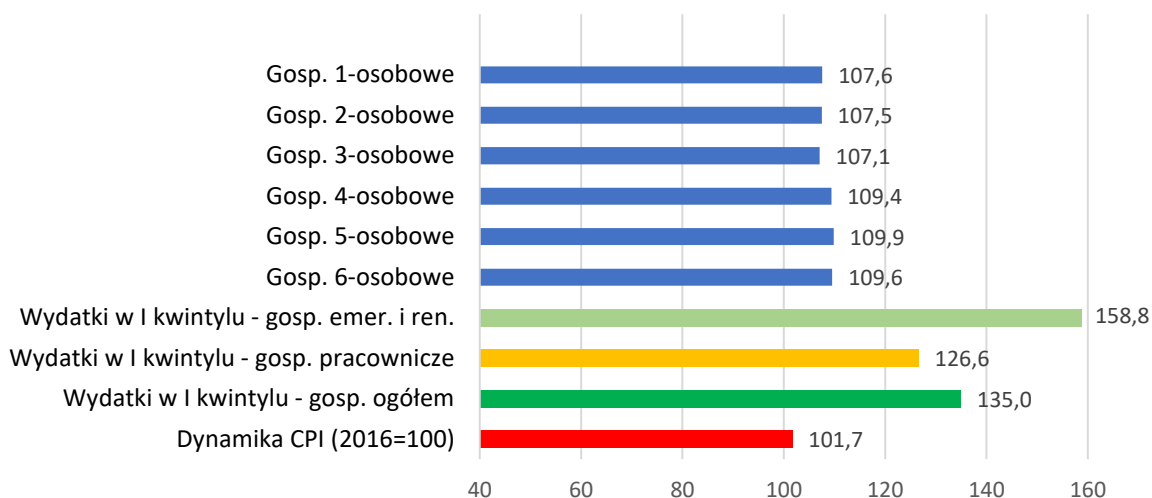
Wykres 5. Wydatki na wyposażenie mieszkania w standardzie PIS na tle wydatków ubogich gospodarstw (w 2019 r., wydatki na osobę, w zł)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS i BBGD.

Uwagi: Oznaczenie: Gosp. emer. i ren. – gospodarstwo emerytów i rencistów.

Wykres 6. Dynamika wydatków na mieszkanie i nośniki energii w standardzie PIS na tle wydatków gospodarstw o niskich dochodach w 2016 - 2019 (2016=100)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS i BBGD.

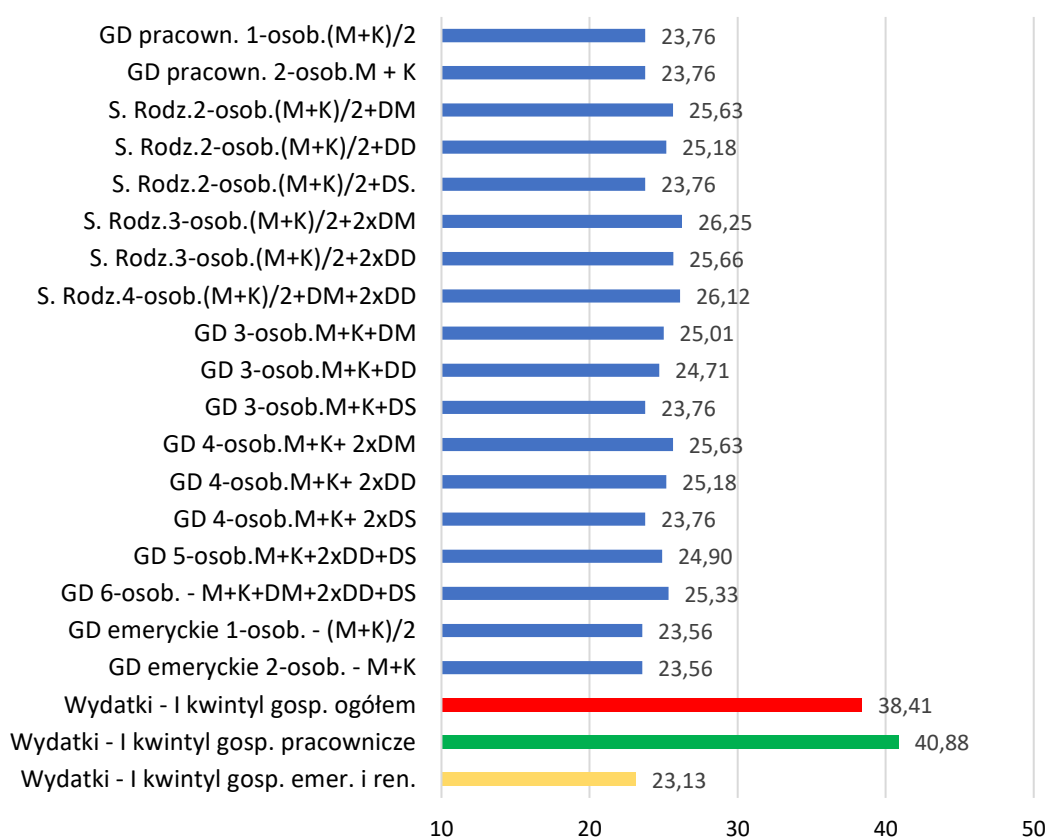
Uwagi i oznaczenia: jak w Wykresie 4.

W latach 2017-2019 wzrost wartości koszyków na utrzymanie mieszkań i nośniki energii oscylował wokół 8% przy wskaźniku CPI rządu 1,7%. (Wykres 6). W tym czasie rzeczywiste wydatki rodzin ubogich (tj. w pierwszym kwintylu) na utrzymanie mieszkania wzrosły aż o 35%.

3. Odzież i obuwie

Podobnie jak przy poprzednich szacunkach, utrzymane zostało założenie o relatywnie długich okresach użytkowania odzieży i obuwia, bliskie okresom ich fizycznego zużycia. Dla odzieży i obuwia przeznaczonych dla dzieci i młodzieży przyjęto relatywnie krótsze okresy użytkowania. Przyjmując, że zasoby odzieży i obuwia są niższej jakości, nie przewidziano, by były one przekazywane z dzieci starszych na młodsze.

Wykres 7. Wydatki na odzież i obuwie standardzie PIS na tle wydatków gospodarstw o niskich dochodach (na osobę, miesięcznie w zł, 2019 r.).

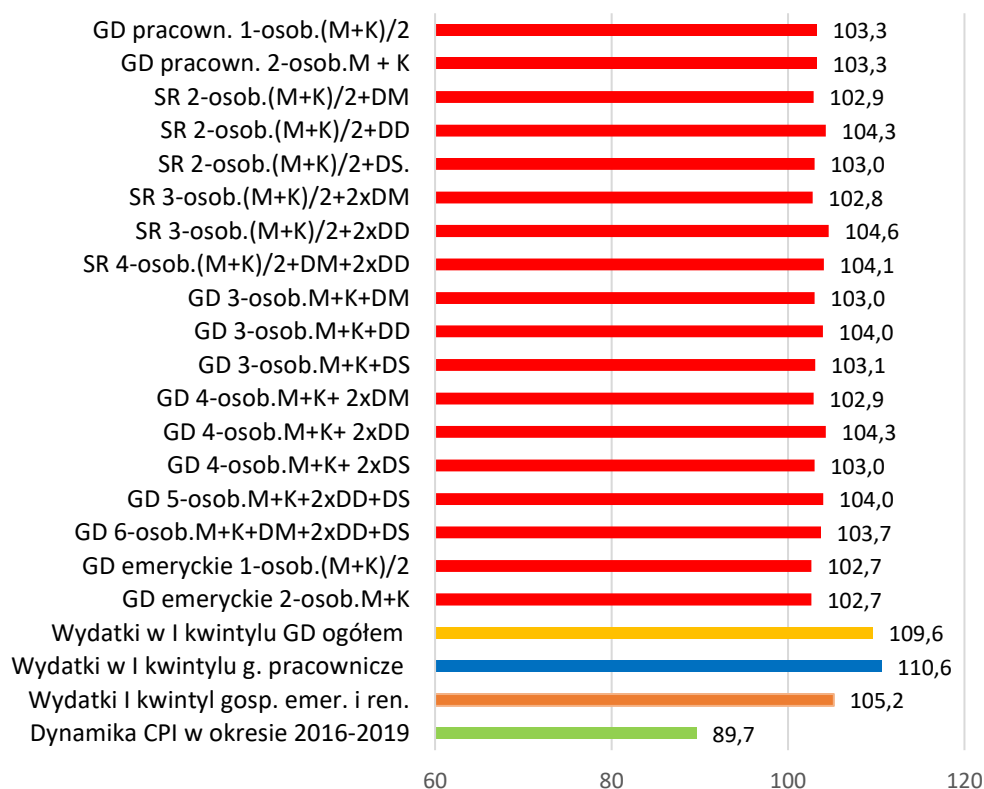
Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS i BBGD.

Uwagi i oznaczenia: S. Rodz. - GD - gospodarstwo domowe. Gospodarstwo rodzica samotnie wychowującego dzieci. Gosp. prac. - gospodarstwo pracownicze. Gosp. emer. i ren. - Gospodarstwo emerytów i rencistów.

Wartość odzieży i obuwia dla poszczególnych osób w standardzie PIS obliczono na podstawie cen z 2019 r. Zastosowano przyjęte wcześniej rozwiązanie wychodzenia od cen przeciętnych z notowań GUS, a w przypadku z ich braku – z oceny eksperckiej. W określonych przypadkach ceny te obniżono (odzieży o około 50%, obuwia o 40-35%) na podstawie obserwacji rynku odzieżowego, w tym cen towarów oferowanych na bazarach, w sklepach stosujących posezonowe wyprzedaże, a także punktów sprzedaży odzieży używanej.

We wszystkich badanych typach gospodarstw wartość koszyków odzieży i obuwia jest niższa od wydatków na te cele wśród gospodarstw z I kwintyla rozkładu dochodów (Wykres 7).

Wykres 8. Dynamika PIS w zakresie odzieży i obuwia na tle wzrostu wydatków gospodarstw o niskich dochodach oraz inflacji (2016=100)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS i BBGD.

Uwagi i oznaczenia: por. Wykres 6.

Przy wskaźniku CPI wskazującym w latach 2017-2019 na spadek ogółu cen z tej grupy (o ok. 10%), zwraca uwagę bardzo wysoka dynamika rzeczywistych wydatków w gospodarstwach z I kwintyla (wzrost o 9%). Podobno sytuacja miała miejsce w poprzednim okresie (2014-2016), przy czym wówczas dynamika rzeczywistych wydatków była znacznie wyższa, osiągając blisko 47%. Przypisywano to wówczas zmianom w strukturze wydatków i zaspokajaniem dodatkowych potrzeb w efekcie zwiększenia dochodów w wyniku wprowadzenia świadczenia wychowawczego 500+. Jak widać, wydatki w kolejnym okresie wciąż rosły, jednak ze znacznie mniejszą dynamiką. Dynamika koszyków PIS (Wykres 8) jest niższa i nie odzwierciedla w pełni tego zjawiska.⁸

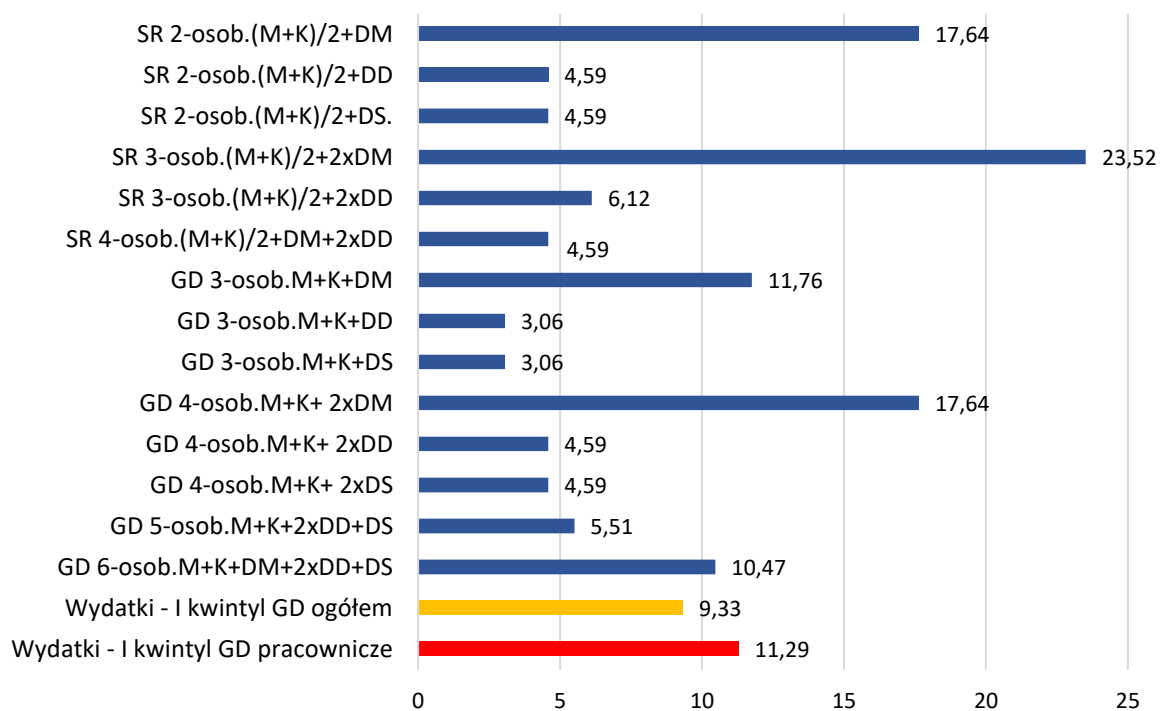
⁸ Dzieje się tak m. in. ze względu na przyjęte założenia metodologiczne, co do struktury i okresów użytkowania tych dóbr, priorytet funkcjonalności, założenie racjonalnych zachowań ekonomicznych i dobrej orientacji, co do ofert wyprzedazowych.

4. Edukacja

Wyznacznikiem zmian wydatków na edukację w gospodarstwach domowych w ostatniej dekadzie były wydłużenie okresu urlopu macierzyńskiego, zwiększenie liczby dzieci objętych opieką przedszkolną oraz zmiany w systemie edukacji. W okresie 2017-2019 najistotniejszą zmianą było wydłużenie okresu edukacji podstawowej (do 14 roku życia) oraz likwidacja gimnazjów przy jednoczesnym wydłużeniu okresu edukacji na szczeblu średnim (4-letnie liceum). Zmiany te miały charakter strukturalny, nie wpłynęły jednak na poziom wydatków w gospodarstwach domowych, jako że charakter wydatków związanych z edukacją oraz łączny czas pozostawiania dzieci w systemie edukacyjnym nie uległ zmianie.

Koszyk PIS w obszarze edukacji uwzględnia opłaty związane z zaspokojeniem potrzeb przedszkolnych i szkolnych tj. skompletowaniem wyprawki szkolnej, zakupem podręczników, opłatami wnoszonymi z tytułu usług przedszkolnych, zakupem obiadów szkolnych, opłatami związanymi z udziałem w wycieczkach organizowanych przez przedszkola i szkoły. Warto podkreślić, że w modelu przyjmowane są założenia dotyczące korzystania przez dzieci z darmowych podręczników, które są zakupione i dostarczone przez szkoły. Koszyk PIS jednak, konsekwentnie od lat, nie uwzględnia kosztów zajęć dodatkowych oraz wydatków na edukację ponoszonych przez osoby dorosłe. Koszyk nie uwzględnia również wydatków na kształcenie ustawiczne osób dorosłych.

Wykres 9. Wartości koszyków PIS dla edukacji oraz wydatki gospodarstw o niskich dochodach (per capita, miesięcznie w zł) w 2019 r.

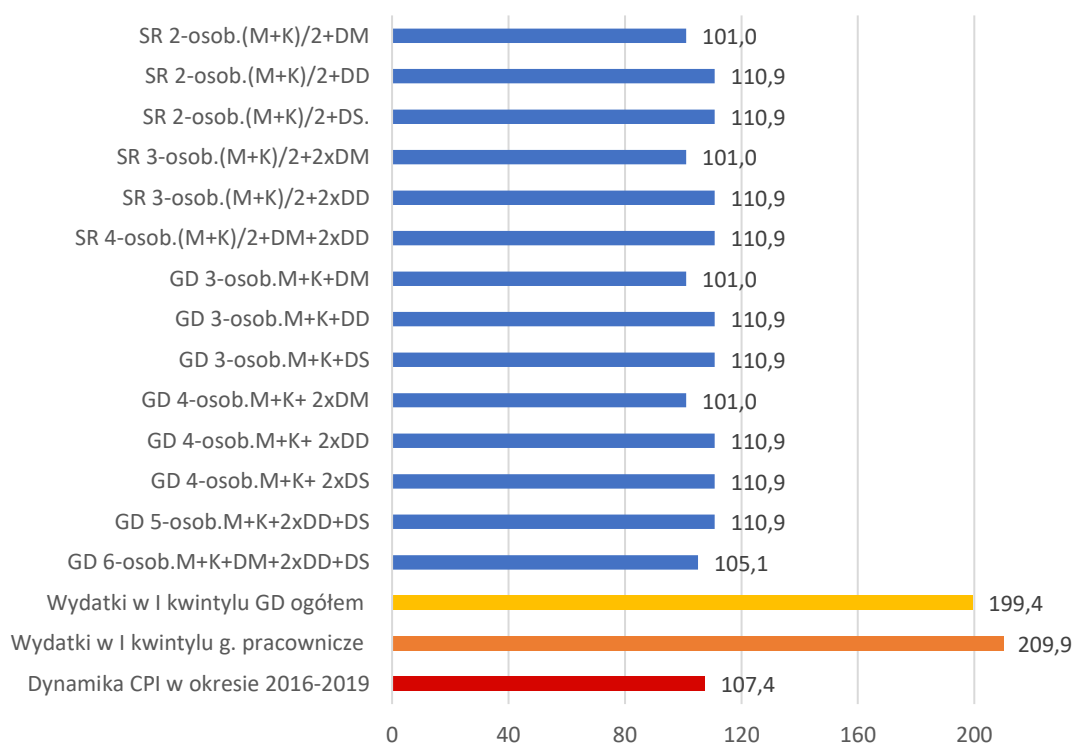
Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS i BBGD. Uwagi: SR - Gospodarstwo rodzica samotnie wychowującego dzieci. GD - gospodarstwo domowe. Gosp. prac. - gospodarstwo pracownicze. Gosp. emer. i ren. - Gospodarstwo emerytów i rencistów.

Wartość wydatków na edukację w poszczególnych typach gospodarstw domowych jest silnie zróżnicowana zależnie od składu rodzin. Szczególnie wysokie opłaty mają miejsce w rodzinach z małymi dziećmi, co związane jest z ponoszeniem opłat z tytułu opieki przedszkolnej, przy czym zakłada się, że z części opłat gospodarstwa ubogie korzystające z pomocy społecznej są zwolnione.

Wartość wydatków na edukację (na osobę) w różnych typach rodzin, na tle realnych wydatków gospodarstw z I kwintyla przedstawia Wykres 9.

Dynamika wzrostu wydatków na edukację waha się od 1% do blisko 11% zależnie od typu gospodarstwa domowego, przy czym wyższa dynamika odnotowana jest w gospodarstwach z dziećmi (por. Wykres 10). Jednocześnie dynamika wydatków modelowych jest znacznie niższa od dynamiki wydatków rzeczywistych odnotowanych dla I kwintyla gospodarstw domowych, gdzie wydatki na edukację wzrosły prawie dwukrotnie.

Wykres 10. Dynamika PIS w zakresie edukacji na tle wzrostu wydatków gospodarstw o niskich dochodach oraz inflacji (2019=100)

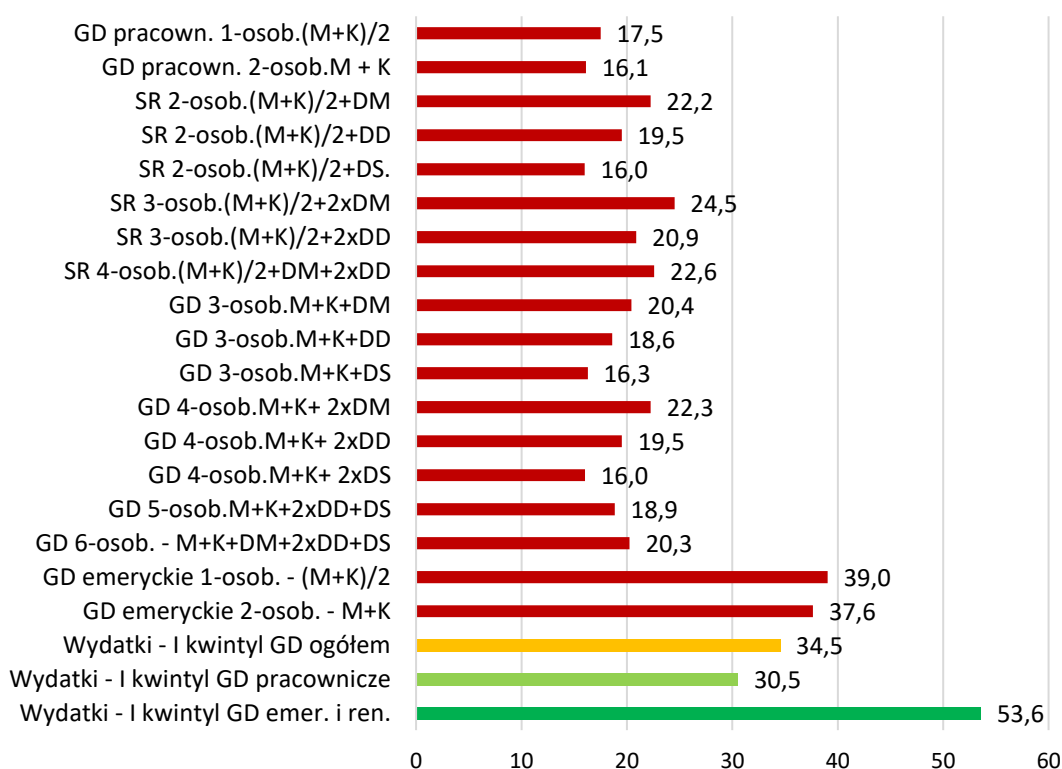

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS i BBGD. Uwagi: SR - Gospodarstwo rodzica samotnie wychowującego dzieci. GD - gospodarstwo domowe.

5. Ochrona zdrowia i higiena

Koszyk PIS w zakresie ochrony zdrowia ma w założeniach odzwierciedlać potrzeby gospodarstwa domowego w zakresie podstawowego wyposażenia „apteczki domowej”, uwzględniając w minimalnym zakresie koszty leczenia związane z wizytami lekarskimi, pielęgnacyjnymi i rehabilitacyjnymi. Podobnie jak w poprzednich latach, koszyk nie uwzględnia zakupu kosztownych leków (np. kosztów terapii w leczeniu chorób cywilizacyjnych⁹ czy leczenia przewlekłym nie objętym refundacją).

Wykres 11. Wydatki na zdrowie standardzie PIS na tle wydatków gospodarstw o niskich dochodach (per capita, miesięcznie w zł, 2019 r.)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS i BBGD. Uwagi: por. Wykres 9.

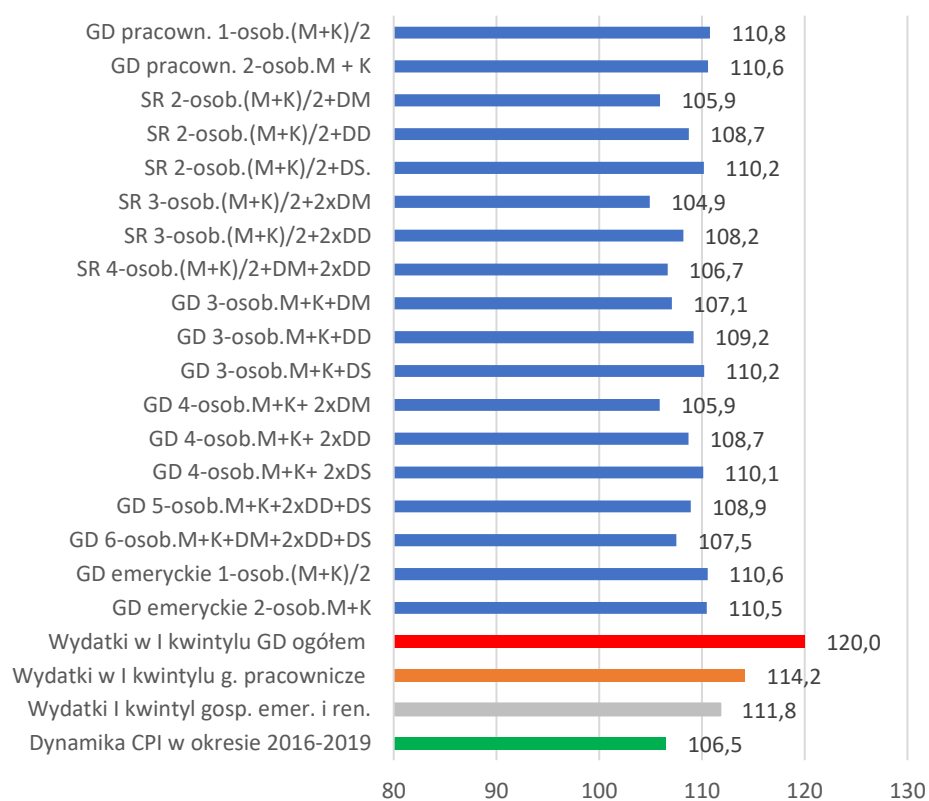
Zgodnie z początkowymi założeniami (IPiSS 2002) przyjmuje się założenie, że osoby ubogie korzystają przede wszystkim z usług w ramach powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego. przyjmujemy. Zakładamy jednak, że osoby te mogą również w ograniczonym zakresie korzystać z usług medycznych opłacanych z prywatnych środków finansowych (*out-of-pocket*). Koszyk ochrony zdrowia w standardzie PIS uwzględnia możliwość przeprowadzenia badań laboratoryjnych oraz wizyty lekarskiej i wizyty stomatologicznej finansowanych prywatnie. Ten rodzaj korzystania z usług medycznych zakłada się jedynie dla dzieci do 16 roku życia oraz osób starszych i to w ograniczonym wymiarze (1 raz w roku lub co dwa lata, zależnie od rodzaju usługi). Takie poszerzenie zakresu usług finansowanych ze

⁹ Choroby układu krążenia, nowotwory itp.

środków prywatnych w koszyku ochrony zdrowia uzasadnia fakt, że według badań GUS, 23% najuboższych gospodarstw domowych korzystało z usług medycznych, a 27% z usług stomatologicznych świadczonych poza systemem powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego (GUS 2014 d).

Lista leków uwzględnionych w ramach „apteczki domowej” w koszyku została utrzymana bez zmian. Ceny dla większości leków przyjęto z notowań GUS z 2019 r., niektóre nie notowane w GUS, pochodzą z własnych obserwacji eksperckich.

Wykres 12. Dynamika PIS w ochronie zdrowia w wybranych typach rodzin na tle wzrostu wydatków gospodarstw o niskich dochodach oraz inflacji (2016=100)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS i BBGD. Uwagi: por. Wykres 10.

Wydatki w gospodarstwach domowych związane z potrzebami zdrowotnymi są dla większości typów gospodarstw niższe niż realne wydatki na osobę w I kwintylu (Wykres 12). Jedynie w gospodarstwach emeryckich, wydatki przyjmowane w koszyku PIS są wyższe przeciętnych wydatków w I kwintylu. Wynika to ze znacznego obciążenia tych typów gospodarstw wydatkami w związku z pogarszającym się stanem zdrowia, wielochorobowości i zwiększoną konsumpcją środków farmaceutycznych. Mimo tego, wydatki w koszyku PIS w gospodarstwach emeryckich pozostają znacznie poniżej wyników odnotowanych w badaniach budżetów gospodarstw domowych.

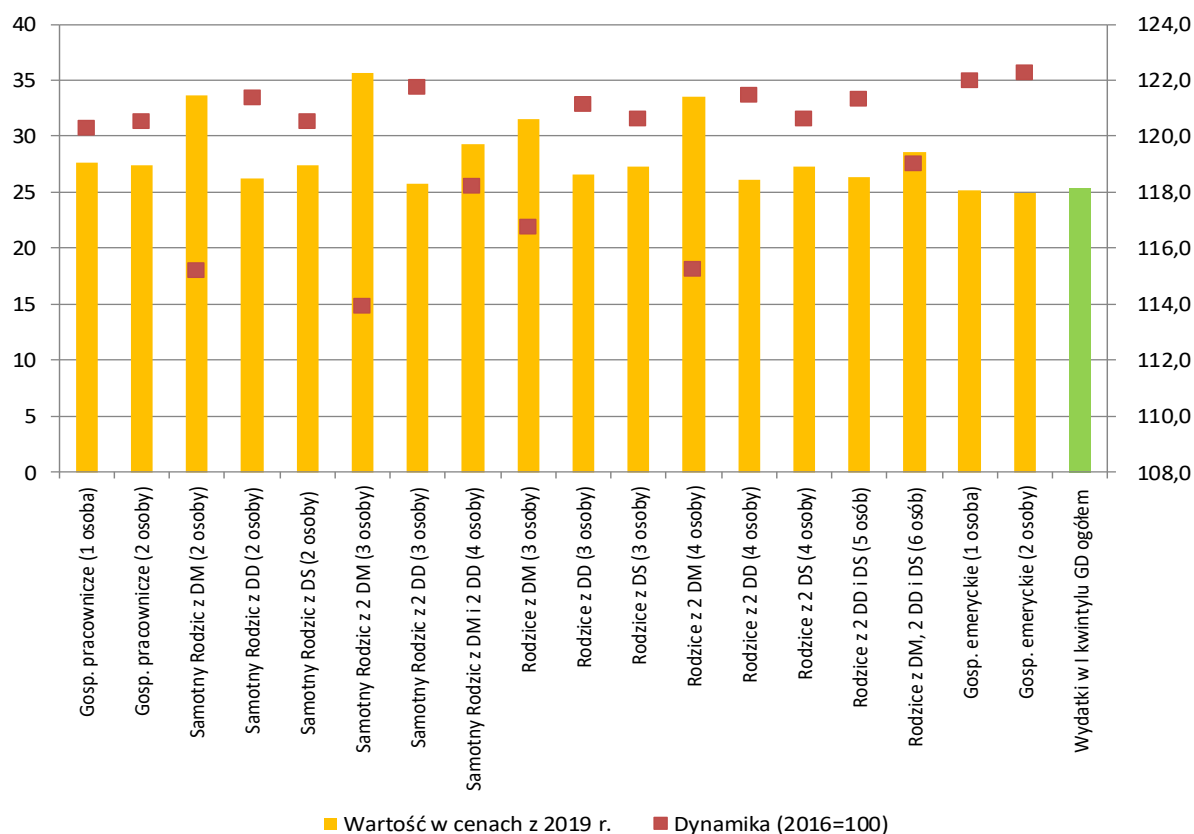

Wydatki w koszyku zdrowotnym w standardzie PIS rosną szybciej niż inflacja, jednak znacznie poniżej przeciętnego wzrostu wydatków rzeczywistych w tej kategorii w I kwintyliu (Wykres 12).

W koszyku higieny osobistej główne kategorie wydatków pozostały niezmiennione w stosunku do lat poprzednich, obejmując potrzeby związane z codziennym utrzymaniem higieny osobistej. Wprowadzono natomiast zmiany związane z pandemią COVID-19 i podwyższeniem standardów higieny osobistej zalecanych przez lekarzy (np. podwyższono wskaźnik zużycia mydła) oraz wymogiem noszenia maseczek w przestrzeniach publicznych w 2020 r. oraz na początku 2021. Przyjmuje się, do czasu opanowania pandemii – co prawdopodobnie nastąpi po wprowadzeniu powszechnych szczepień w latach 2021/2022 – wydatki na te potrzeby zostaną utrzymane. Będą natomiast wymagały weryfikacji przy kolejnym szacunku koszyków PIS.

Wartość koszyków higieny osobistej na osobę była podobnie jak w ubiegłych latach wyższa w przypadku gospodarstw z małymi dziećmi (Wykres 13), podczas gdy dynamika wzrostu wydatków w porównaniu z 2016 r. była najwyższa w gospodarstwach emeryckich.

Wykres 13. Wydatki na higienę osobistą w koszykach PIS w cenach z 2019 r. oraz ich dynamika (2016=100)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS i BBGD.

6. Transport i łączność

W trzyletnim okresie, jaki obejmuje okres weryfikacji, sposób zaspokajania potrzeb w dziedzinie transportu i łączności podlegał intensywnym przemianom. W przypadku standardu, jakim jest Próg Interwencji Socjalnej, zmiany dotyczą dużo bardziej łączności (koszyk w tym obszarze został zasadniczo zmodernizowany) niż transportu i mobilności.

Podobnie jak w poprzednim badaniu, utrzymano założenie, że wydatki związane z transportem ponoszą osoby dorosłe (przede wszystkim głowa gospodarstwa domowego) oraz osoby starsze, a w przypadku dzieci również tylko te starsze. Zakładamy, że głowa gospodarstwa domowego potrzebuje się przemieszczać w związku z obowiązkami prowadzenia domu, pracuje w miarę blisko miejsca zamieszkania lub nie będąc aktywna zawodowo, czyni starania poszukując pracy. Druga osoba dorosła ponosi zwykle mniejsze koszty związane z mobilnością. Dla małych dzieci (DM) przewidziano niewielkie koszty wynikające z koniecznością okazjonalnego przemieszczania się (np. w sprawach zdrowotnych - wizyta u lekarza specjalisty niedostępnego w pobliżu). W przypadku pozostałych dzieci te niewielkie koszty związane są z funkcjonowaniem społecznym. W obu pozostałych przypadkach (DD i DS.) założono, iż miejsce nauki nie jest położone w znacznej odległości od miejsca zamieszkania lub edukacja nie jest z innych powodów związana z koniecznością regularnych dalekich dojazdów (np. internat).

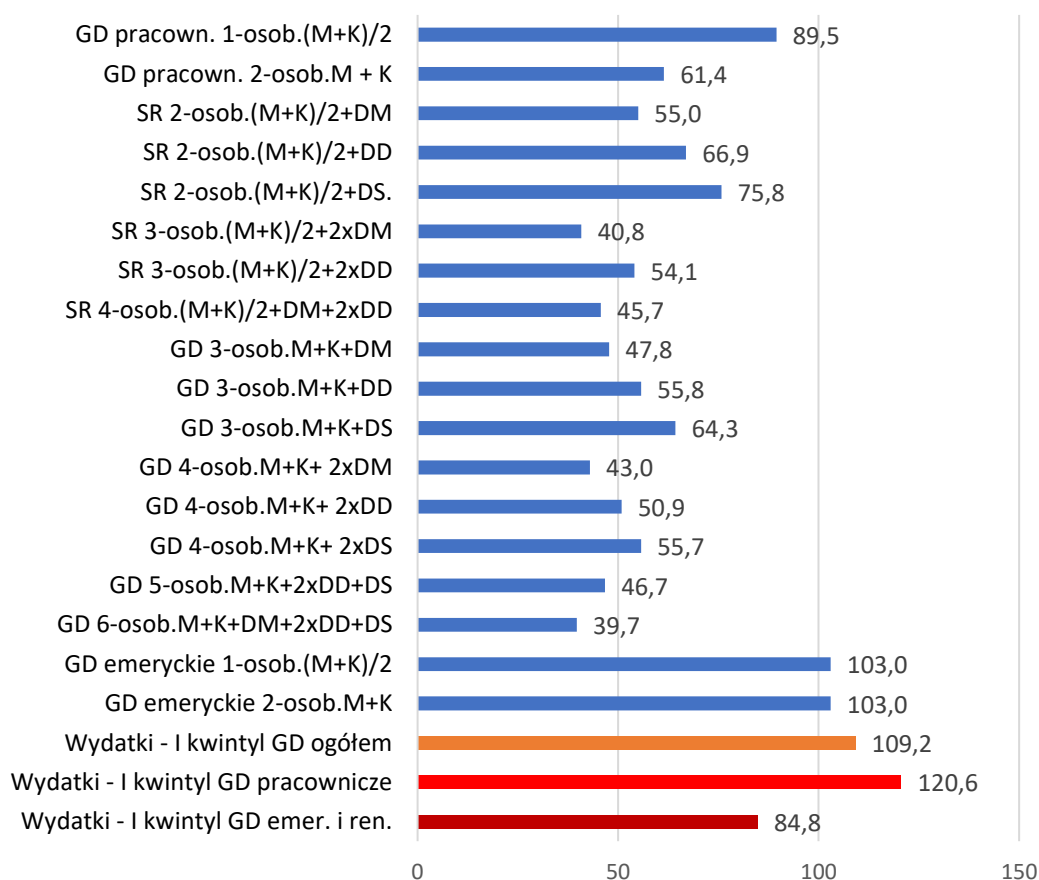
W szacowaniu wydatków na transport uwzględniono zaobserwowane tendencje na rynku. W zakresie podstawowych usług transportowych (transport publiczny) niektóre działania obniżają jego koszty. Upowszechnia się system Karty Dużej Rodziny (znacząco redukujący koszty transportu publicznego dla dzieci), uelastycznia się taryfy (bilety długookresowe, na określoną liczbę przystanków itd.) oraz zmienia strefy biletowe (zwłaszcza rozszerzeniu ulegają strefy tzw. I lub A, czyli z najtańszą taryfą).

W zakresie dojazdu podmiejskiego na odległość przekraczającą obsługę i taryfy aglomeracyjne, utrzymano założenie dojazdu do 41,5 km. Przyjęto taryfę przewoźnika publicznego (PKS) operującego w pobliżu aglomeracji miejskiej i uwzględniającego potencjalne zniżki, jak również oferującego bilety miesięczne.¹⁰ Ponadto obowiązują w tej chwili wspólne taryfy w wielu miastach umożliwiające korzystanie w ramach biletu długookresowego z różnych środków komunikacji (autobus/tramwaj/pociąg/skm itp.), nie ma zatem potrzeby wyodrębniania tych typów dojazdu.

---

¹⁰ Do koszyka przyjęto cenę biletu jednorazowego 8,50 zł. Bilety miejskie natomiast, zwłaszcza w opcji długoterminowej, kosztują około 90 złotych miesięcznie (dla biletu kwartalnego normalnego, ważnego w tzw. I strefie taryfowej, a więc w granicach miasta).

Wykres 14. Wartości koszyków PIS dla transportu i łączności na tle wydatków gospodarstw o niskich dochodach (per capita, miesięcznie w zł, 2019 r.)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS i BBGD.

Uwagi i oznaczenia: SR - Gospodarstwo rodzica samotnie wychowującego dzieci. GD - gospodarstwo domowe. Gosp. prac. - gospodarstwo pracownicze. Gosp. emer. i ren. - Gospodarstwo emerytów i rencistów.

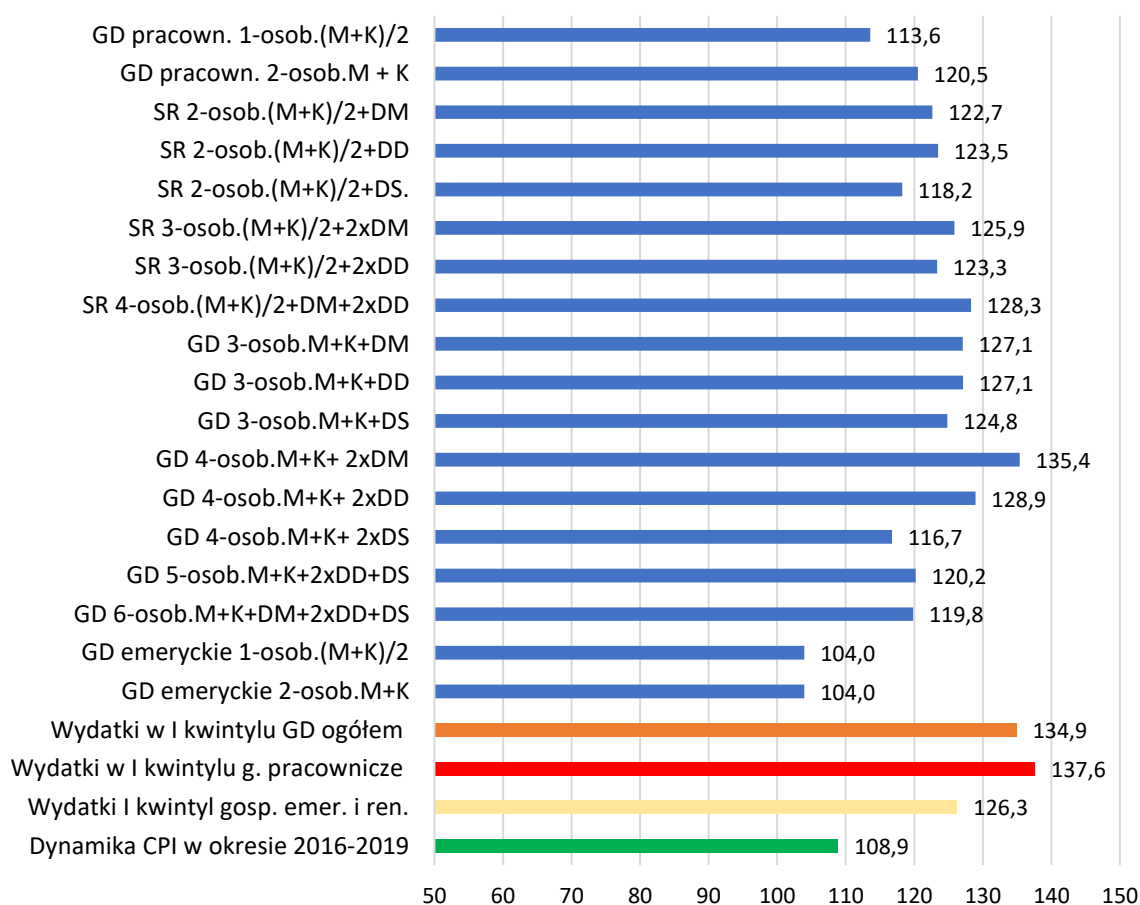
W zakresie łączności wprowadzono kilka korekt do koszyka. Zrezygnowano z telefonów tzw. *prepaidowych*, rozwinęła się bowiem oferta abonamentowa, łącząca dostęp do usług telefonii komórkowej i Internetu domowego. W związku z tym zrezygnowano również z telefonu domowego oraz kosztów połączeń internetowych (realizowanych via telefon domowy, usługa taka już nie funkcjonuje). Zamiast tego, przyjęto koszty oparte na ofercie taryfowej dominującego operatora.¹¹ Jednocześnie utrzymano pozycję związaną z zakupem używanego lub niedrogiemu smartfona. W związku z rezygnacją z telefonu stacjonarnego i prepaidowego zrezygnowano z kosztów abonamentu dla takiego telefonu, doładowań prepaidowych, kosztów połączeń internetowych itp. Wszystko to wchodzi we wspomnianą taryfę *Love mini*. Ponadto,

¹¹ Chodzi o ofertę *Love mini* (Orange S. A.), obejmującą nielimitowany dostęp do internetu domowego za 79,99 zł (w miastach za tę cenę jest już standard światłowodowy do 300 mb/s, w mniejszych miejscowościach Neostrada o szybkości do 80 mb/s, pozwalająca na swobodny dostęp do rozrywki, zdalnej pracy i zdalnej edukacji oraz załatwiania spraw urzędowych).

usunięto pozycję płyty CD i zastąpiono ją pozycją pendrive Kingston 3.0 32GB (jako nowszy i powszechny sposób przenoszenia danych). Utrzymano rezygnację z pozycji znaczki pocztowe i karta pocztowa i zastąpiono je listem poleconym do 500g (nadawanym przez Poczta Polska) w formacie S, bez potwierdzenia odbioru za cenę 5,90 zł.¹²

Podobnie jak w przypadku innych grup potrzeb, za punkt odniesienia wartości opracowanego koszyka w zakresie wydatków na transport i łączność obrano skalę wydatków gospodarstw domowych w I kwintylu (Wykresy 14 i 15).

Wykres 15. Dynamika koszyków PIS dla transportu i łączności na tle wydatków gospodarstw o niskich dochodach oraz inflacji w 2016-2019 (2016=100)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS i BBGD.

Uwagi i oznaczenia: SR - Gospodarstwo rodzica samotnie wychowującego dzieci. GD - gospodarstwo domowe. Gosp. prac. - gospodarstwo pracownicze. Gosp. emer. i ren. - Gospodarstwo emerytów i rencistów.

Wartości koszyków dla transportu i łączności w PIS są zwykle niższe niż realne wydatki gospodarstw w I kwintylu. Jedynie dla gospodarstw domowych z dwójką młodszych dzieci wartość proggu PIS minimalnie przewyższa wysokość rzeczywistych wydatków w I kwintylu.

¹² Koszty w większości tego typu komunikacji są ponoszone za pośrednictwem kontaktu telefonicznego (komórka) - zasadnicza ich część przypadac będzie na wspomnianą taryfę *Love mini*.

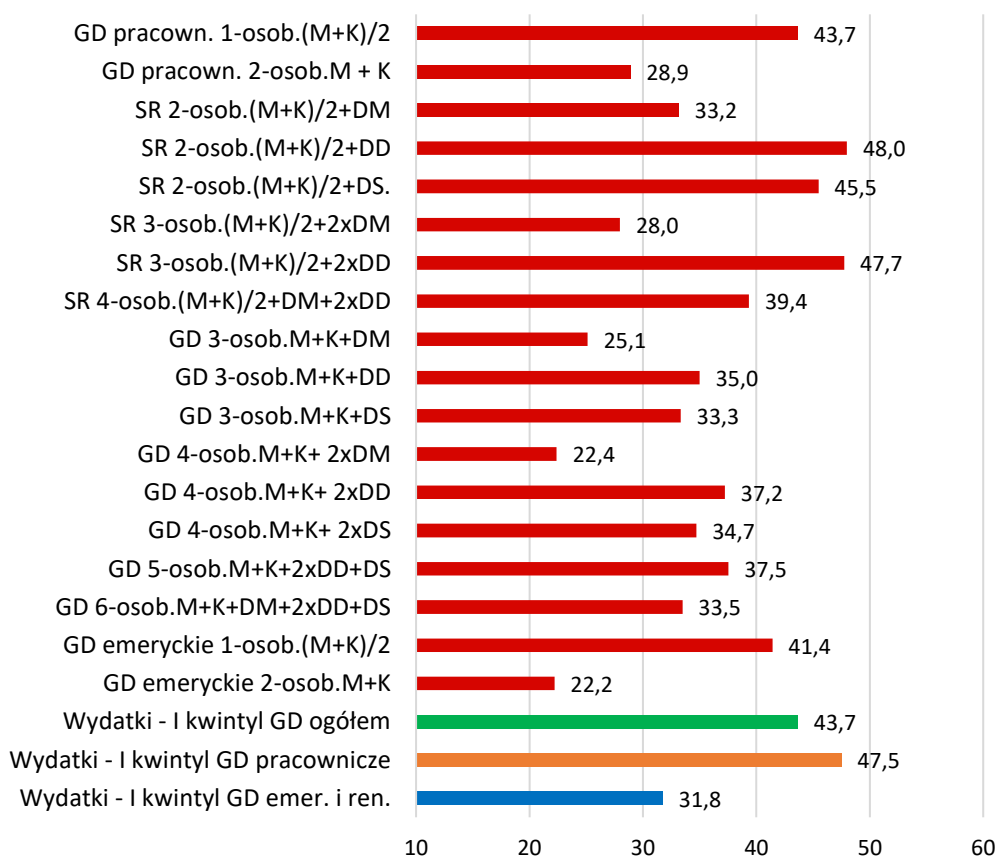
Wielkości zbliżają się do I kwintyla, gdy pojawia się dziecko starsze, a oddalają się od niego wraz ze wzrostem liczby osób w rodzinie. Wartość koszyków PIS dla W gospodarstw emeryckich jest nieco wyższa, ale porównywalna rzeczywistymi wydatkami na ten cel dla ogółu gospodarstw domowych z I kwintyla.

Natomiast dynamika CPI jest – podobnie jak w poprzednim badaniu - znacznie niższa od dynamiki rzeczywistych wydatków obserwowanych w I kwintylu (por. Wykres 15). Może to sugerować, iż jednym z elementów poprawy standardu życia najuboższych gospodarstw domowych jest nie tylko lepsze zaspokajanie wcześniej omówionych potrzeb z zakresu żywności, mieszkania czy i odzieży, ale także stopniowe zwiększanie zakresu korzystania z mobilności oraz z bardziej zaawansowanych usług technologicznych (np. mobilny Internet, bankowość elektroniczna wraz z możliwością logowania się za pomocą profilu zaufanego na platformach instytucji publicznych), które stały się bardziej przystępne cenowo i niezbędne w obliczu pandemii COVID-19.

7. Kultura i rekreacja

Konstrukcja koszyka i przyjęte wartości normatywne są odbiciem priorytetu potrzeb rodzin, w tym przede wszystkich związanych z zaspokojeniem potrzeb rozwojowych dzieci. Dlatego wydatki z koszyka kultury i rekreacji przekraczają nieco wydatki ponoszone na ten cel przez gospodarstwa domowe z I kwintyla właśnie tam, gdzie w składzie gospodarstwa są dzieci (Wykres 16). Znacznie niższe wydatki odnotowane są w gospodarstwach emeryckich, bowiem ta grupa społeczna – na co wskazują analizy m.in. dotyczące obszaru aktywnego starzenia się – w mniejszym stopniu aniżeli inne grupy korzysta z dóbr kultury. Jednocześnie przyjmuje się, że zarówno ilościowy jak i jakościowy zakres koszyka nie uległ istotnym zmianom w porównaniu z wcześniejszym okresem.

Wykres 16. Wartości PIS w zakresie rekreacji i kultury na tle wydatków gospodarstw o niskich dochodach (per capita, miesięcznie w zł, 2019 r.).

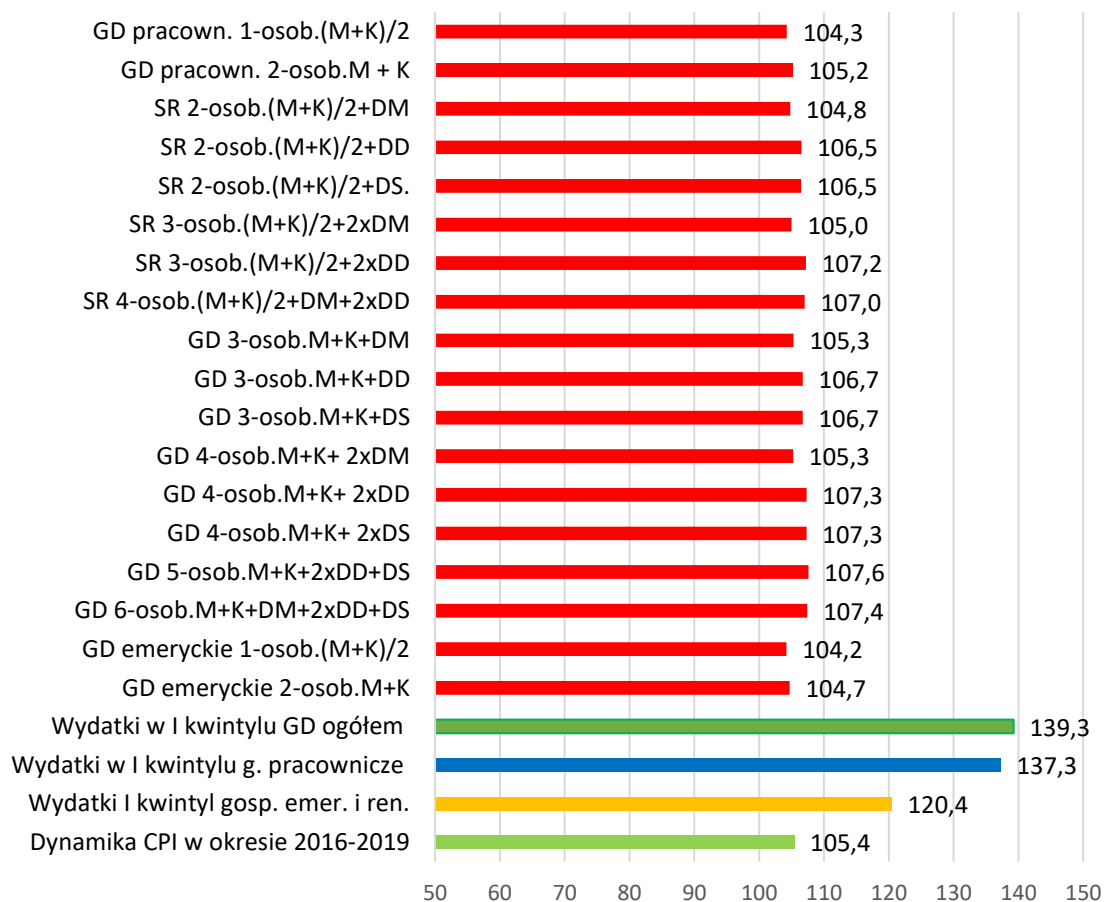

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS i BBGD.

Uwagi i oznaczenia: SR - Gospodarstwo rodzica samotnie wychowującego dzieci. GD - gospodarstwo domowe. Gosp. prac. - gospodarstwo pracownicze. Gosp. emer. i ren. - Gospodarstwo emerytów i rencistów.

Dynamika wydatków w koszyku związanym z rekreacją i kulturą przeciętnie jest znacznie niższa aniżeli rzeczywiste wydatki odnotowane w I kwintylu gospodarstw domowych w 2019 r. (6% w porównaniu z 39%) .

Wykres 17. Dynamika PIS w zakresie kultury i rekreacji, wydatków gospodarstw o niskich dochodach oraz inflacji w latach 2016-2019 (2016=100)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS i BBGD.

Uwagi i oznaczenia: SR - Gospodarstwo rodzica samotnie wychowującego dzieci. GD - gospodarstwo domowe. Gosp. prac. - gospodarstwo pracownicze. Gosp. emer. i ren. - Gospodarstwo emerytów i rencistów.

* * *

W Progu Interwencji Socjalnej, istnieje dodatkowa kategoria „pozostałych wydatków”, których wartość szacujemy jako 8% od sumy omówionych wyżej grup wydatków (IPiSS 2002).

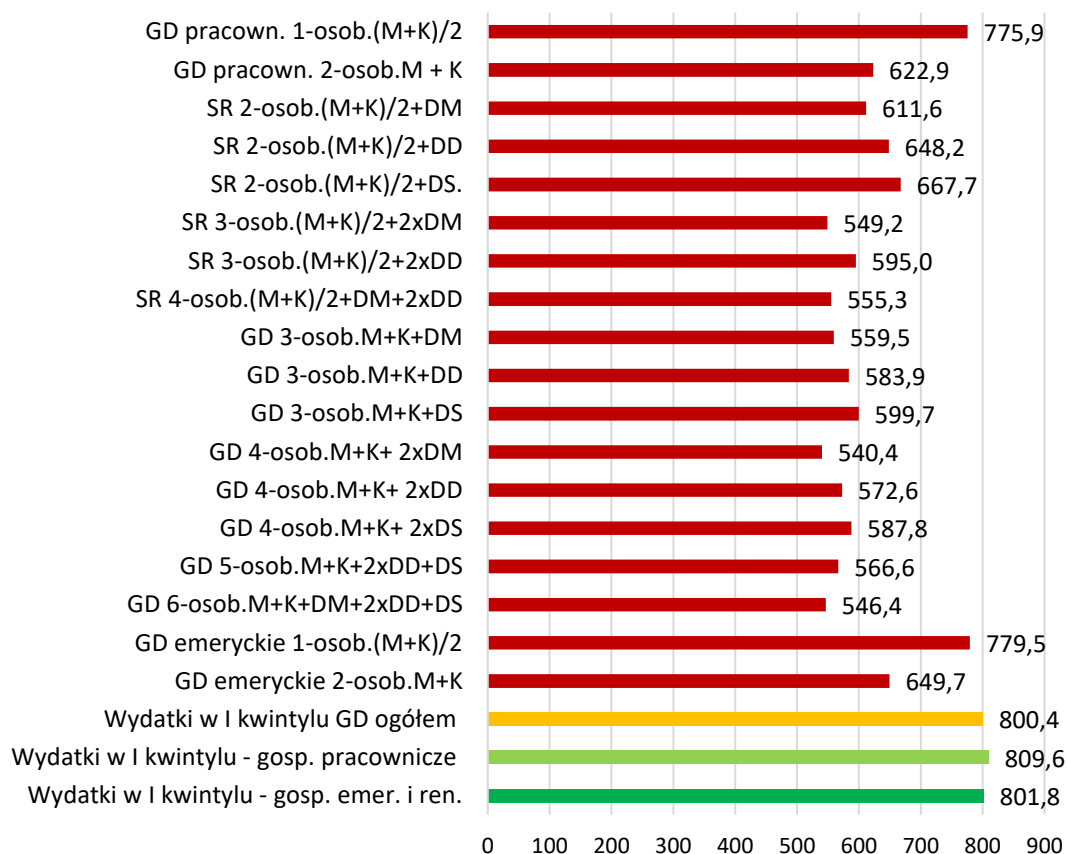
Łączne wartości Progu Interwencji Socjalnej dla 2019 r. w różnych typach gospodarstw domowych są przedstawione w Posumowaniu, a szczegółowe dane zawarto w Aneksie.

8. Łączna wartość Progu Interwencji Socjalnej w 2019 r.

Łączna wartość Progu Interwencji Socjalnej dla osoby samotnej w wieku produkcyjnym w cenach z 2019 r. oszacowano na 775,92 zł (w 2016 r. było to 701,47 zł). Dla dwojga rodziców w jednym dzieckiem starszym w 2019 r. wartość progów wynosi 599,75 zł (w 2016 r. 528,29 zł). Dla osoby samotnie gospodarującej w wieku emeryckim wydatki w standardzie PIS oszacowano na 762,95 zł (w 2016 r. było to 717,35 zł).

Wykres 17 przedstawia wysokość Progu Interwencji Socjalnej w cenach z 2019 r. na osobę w gospodarstwie.¹³ Wartości tych progów były w każdym z badanych typów gospodarstw niższe od rzeczywistych wydatków ubogich gospodarstw z I kwintyla rozkładu dochodów. Wartości PIS na osobę w gospodarstwie były najniższe dla dwojga osób dorosłych wychowujących dwoje małych dzieci.

Wykres 17. Wartości Progu Interwencji Socjalnej ogółem na tle wydatków gospodarstw domowych z I kwintyla (miesięcznie, na osobę, 2019 r.)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS i BBGD.

Uwagi i oznaczenia: SR - Gospodarstwo rodzica samotnie wychowującego dzieci. GD - gospodarstwo domowe. Gosp. prac. - gospodarstwo pracownicze. Gosp. emer. i ren. - Gospodarstwo emerytów i rencistów.

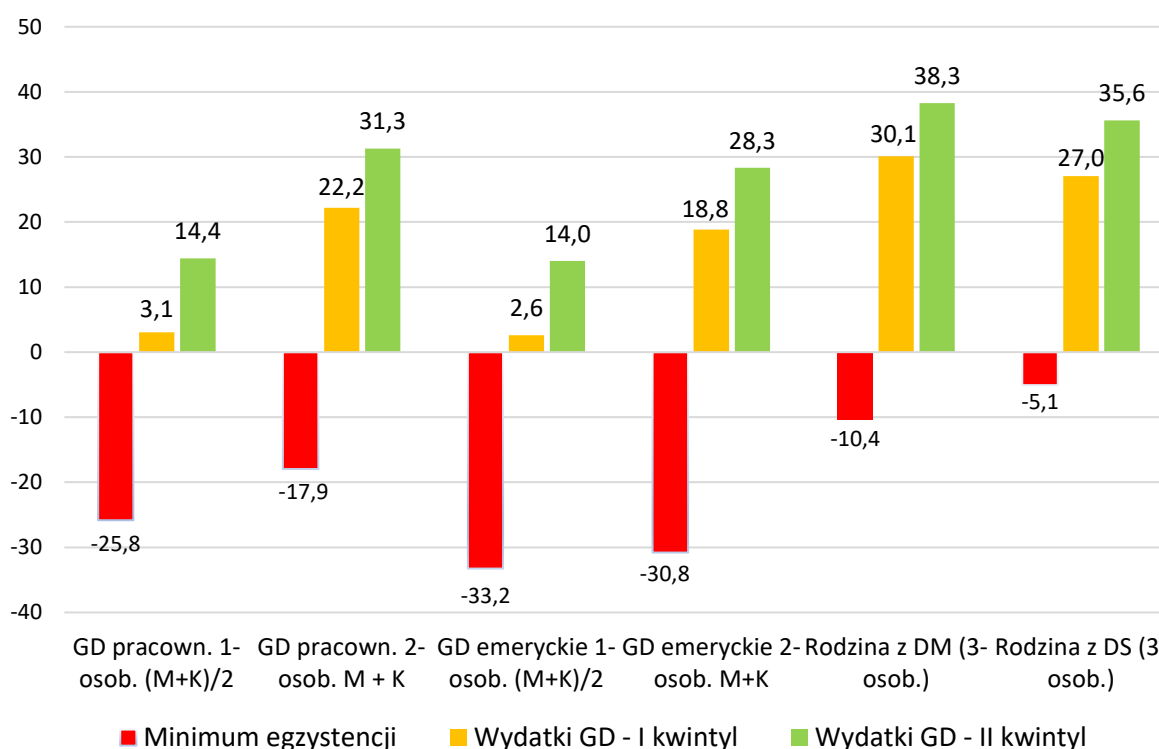
¹³ Dane zbiorcze wartości progów PIS (w złotych) oraz jego struktury przedstawiono w Aneksie.

Wartości dla Progów Interwencji Socjalnej są wyższe od poziomu minimum egzystencji (ME) w 2019 r. (por. Wykres 18). Różnica ta jest znaczna w gospodarstwach pracowniczych bez dzieci, gdzie wartości ME są niższe od koszyków PIS o 18-26%. Dla gospodarstw emeryckich różnica między ME a PIS jest jeszcze wyższa (31-33%). Niepokojące jest jednak to, że w rodzinach z dziećmi wartości ME są niższe od PIS zaledwie o 5 - 10%. Należy pamiętać, że linia ME wyznacza linię ubóstwa skrajnego w Polsce.

Niegdyś wartości PIS mieściły się między poziomem rzeczywistych wydatków gospodarstw z I oraz II kwintyla (zwykle lokując się bliżej I kwintyla). Obecnie (dla warunków z 2019 r.) wartości progów PIS są bardzo zbliżone do wydatków z I kwintyla tylko w gospodarstwach 1-osobowych. W gospodarstwach 2-osobowych koszyki PIS jest niższe o 19-22% od rzeczywistych wydatków gospodarstw z I kwintyla, a różnica ta rośnie do 30% w rodzinach z dziećmi. Wydatki z II kwintyla są wyższe od koszyków PIS od 14% (gospodarstwa 1-osobowe) do 36-38% (rodziny z dziećmi).

Wykres 18. Wartość minimum egzystencji i wydatki z I oraz II kwintyla w relacji do wartości PIS w 2019 r. w wybranych typach gospodarstw domowych (wartości PIS = 0,0 p. proc.)

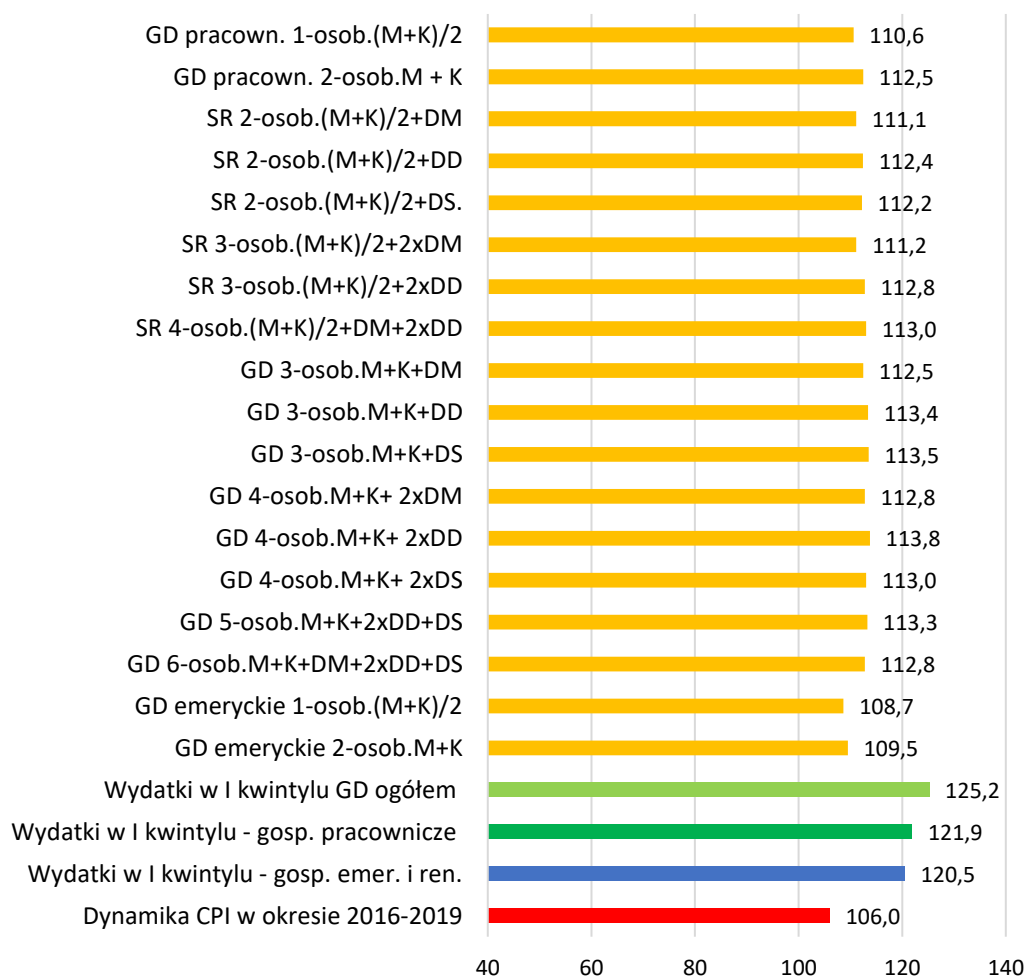

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS i BBGD.

W latach 2014 - 2016 mieliśmy do czynienia ze znaczącym, sięgającym 18% wzrostem rzeczywistych wydatków gospodarstw domowych z I kwintyla. Wówczas, w warunkach deflacji (CPI -1,5%), wzrost wartości progów PIS rzędu 2,5% był umiarkowany (por. IPiSS 2018, s. 24 i nn.).

W obecnie analizowanym okresie (lata 2016 – 2019) powróciła inflacja (+6%), a rzeczywiste wydatki niezamożnych gospodarstw domowych (z I kwintyla rozkładu dochodów) nadal wzrastały – ogółem w gospodarstwach o 26%, w tym w gospodarstwach pracowniczych o 22% (Wykres 19). Wzrost koszyków PIS od 8,7% (w rodzinie emeryckiej) do 13,8% (w gospodarstwie rodziców z dwojgiem dzieci dorastających) można uznać za zrównoważony.

Wykres 19. Dynamika koszyków PIS na tle inflacji i wydatków z I kwintyla (2016=100)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS i BBGD.

Wśród przyczyn, które najbardziej zaważyły na wzroście wartości progów PIS są wyższe ceny podstawowych produktów żywnościowych oraz wyższe opłaty za utrzymanie mieszkania i nośniki energii. W przypadku innych grup potrzeb także notowano wyższą dynamikę progów PIS – ilustruje to na przykładzie 3 typów gospodarstw domowych Wykres 20. Widzimy jednak, że dynamika rzeczywistych wydatków w gospodarstwach z I kwintyla była niejednokrotnie dużo wyższa od oszacowanych progów (edukacja oraz kultura i rekreacja, wyposażenie mieszkania, transport i łączność) itd.

Wykres 20. Dynamika wartości PIS w wybranych gospodarstwach na tle dynamiki rzeczywistych wydatków z I kwintyla (2016=100)

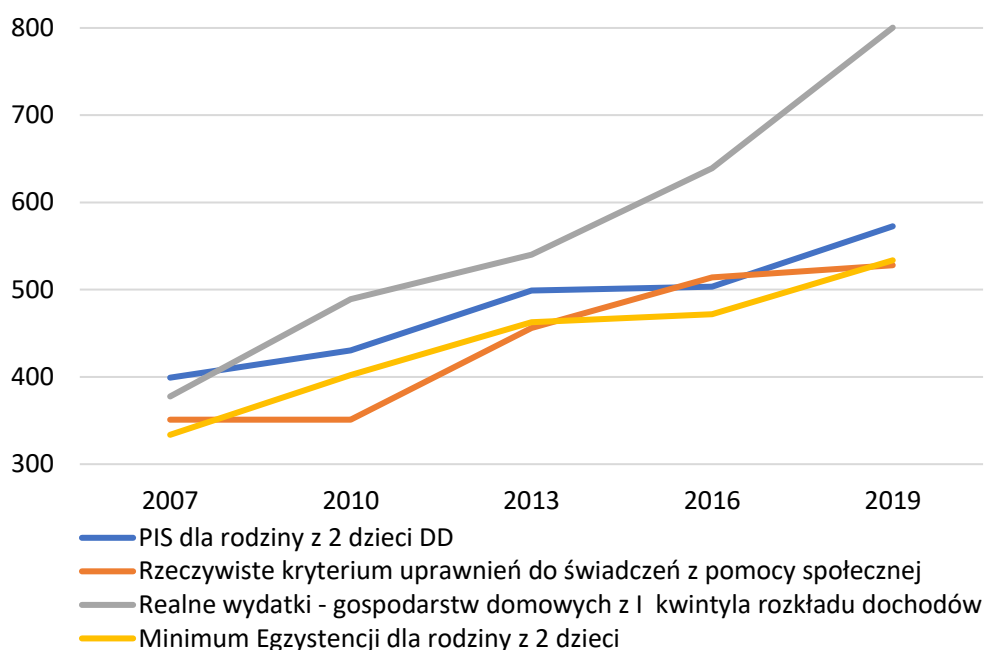
Źródło: Opracowanie własne.

Ostatnim, bardziej perspektywicznym podsumowaniem jest zestawienie wartości koszyków PIS na tle wartości minimum egzystencji oraz wydatków w I kwintylu za ostatnie 15 lat, z pięciu badań realizowanych co 3 lata.¹⁴ Na Wykresie 21 dane na przykładzie rodziny z dwójką dzieci uzupełniono o granicę dochodów uprawniającą do świadczeń z pomocy społecznej.

Zestawienie to ukazuje, że rzeczywiste wydatki gospodarstw ubogich (z I kwintyla rozkładu dochodów) rosną najszybciej, zaś pozostałe wskaźniki - w tym wartości analizowanych progów PIS – kształtują się na niższym poziomie. Różnica między wydatkami rzeczywistymi a pozostałymi wskaźnikami na wykresie wyraźnie rośnie.

¹⁴ Są to badania progów realizowane co 3 lata, w cenach z lat: 2007, 2010, 2013, 2016 i 2019.

Wykres 21. Wartości progu PIS w latach 2007 - 2019 na tle wydatków grup ubogich i progu dostępu do świadczeń z pomocy społecznej (w złotych, miesięcznie, dla gospodarstwa z dwójką dzieci)

Źródło: Opracowanie własne.

Literatura:

- Broda-Wysocki P., Kurowski P. (2017), *Ubóstwo mieszkaniowe: oblicza, trendy, wyzwania*, Polityka Społeczna, nr 2/2017.
- GUS (2020), *Budżety gospodarstw domowych w 2019 r.*, Informacje i opracowania statystyczne GUS, Warszawa
- GUS (2017 a), *Budżety gospodarstw domowych w 2016 r.*, Informacje i opracowania statystyczne GUS, Warszawa.
- IPiSS (2002), *Kryteria dochodowe uprawniające do świadczeń pomocy społecznej*, raport, Golinowska S. (red.), czerwiec, Warszawa.
- IPiSS (2018), *Wysokość i struktura Progu Interwencji Socjalnej. Raport z badania eksperckiego wartości koszyków progu interwencji socjalnej*, Kurowski P. (red.), (red.), luty, Warszawa. Dostępny na www.ipiss.com.pl
- MDM <https://mdmprogram.com/aktualnosci/zakonczenie-programu-rodzina-na-swoim-podsumowanie-dofinansowania/> - dostęp 10-02-2018 r.

9. Aneks tabelaryczny

Tablica 1A. Próg Interwencji Socjalnej w gospodarstwach pracowniczych na tle wydatków z I kwintyla
(w złotych, na 1 osobę, w cenach z 2019 r.)

Liczba osób		1-osobowe	2-osobowe	2-osobowe	2-osobowe	2-osobowe	3-osobowe	3-osobowe	4-osobowe	Gospodarstwa pracownicze	Gospodarstwa domowe ogółem
Skład demograficzny gospodarstwa		(M+K)/2	M + K	(M+K)/2+D M	(M+K)/2+D D	(M+K)/2+D S.	(M+K)/2+ 2xDM	(M+K)/2+ 2xDD	(M+K)/2+ DM+2xDD	Wydatki z I kwintyla	
1	Żywność	249,43	235,33	195,21	225,88	241,39	181,84	222,73	205,82	239,59	249,50
2	Mieszkanie	266,95	183,81	183,81	183,81	183,81	147,88	147,88	140,75	187,87	187,83
	– eksploatacja	222,86	158,24	158,24	158,24	158,24	126,13	126,13	120,97	146,00	146,35
	– wyposażenie	44,09	25,57	25,57	25,57	25,57	21,75	21,75	19,78	41,87	41,48
3	Odzież i obuwie	23,76	23,76	25,63	25,18	23,76	26,25	25,66	26,12	40,88	38,41
4	Edukacja	0,00	0,00	17,64	4,59	4,59	23,52	6,12	4,59	11,29	9,33
5	Ochrona zdrowia	17,52	16,12	22,24	19,51	16,01	24,52	20,88	22,59	30,54	34,54
6	Transport i łączność	89,48	61,44	55,01	66,94	75,77	40,85	54,09	45,70	120,63	109,18
7	Kultura i rekreacja	43,66	28,89	33,17	47,99	45,48	27,98	47,74	39,35	47,48	43,65
8	Higiena osobista	27,64	27,40	33,64	26,27	27,40	35,64	25,81	29,28	26,98	25,41
9	Pozostałe wydatki	57,48	46,14	45,31	48,01	49,46	40,68	44,07	41,14	104,32	102,51
10	Razem koszty PIS	775,92	622,88	611,65	648,18	667,67	549,16	594,99	555,34	809,58	800,36

Oznaczenia: M - Mężczyzna w wieku od 25 do 60 lat, K - Kobieta w wieku od 25 do 60 lat, DM - Dziecko młodsze -tj. w wieku od 0 do 5 lat, DD - Dziecko dorastające tj. w wieku od 6 do 18 lat, DS - Dziecko starsze tj. w wieku od 19 - 24 lat..

Źródło: IPiSS / GUS.

Tablica 1B. Próg Interwencji Socjalnej w gospodarstwach pracowniczych na tle wydatków z I kwintyla
(w złotych, na 1 osobę, w cenach z 2019 r.)

Liczba osób		3-osobowe	3-osobowe	3-osobowe	4-osobowe	4-osobowe	4-osobowe	5-osobowe	6-osobowe	Gospodarstwa pracownicze	Gospodarstwa domowe ogółem
Skład demograficzny gospodarstwa		M+K+DM	M+K+DD	M+K+DS	M+K+2xDM	M+K+2xDD	M+K+ 2xDS	M+K+2xDD+DS.	M+K+DM+2xDD+DS.	Wydatki z I kwintyla	
1	Żywność	208,58	229,03	239,37	195,21	225,88	241,39	230,20	217,68	239,59	249,50
2	Mieszkanie	147,88	147,88	147,88	140,75	140,75	140,75	134,50	130,38	187,87	187,83
	– eksploatacja	126,13	126,13	126,13	120,97	120,97	120,97	116,11	114,15	146,00	146,35
	– wyposażenie	21,75	21,75	21,75	19,78	19,78	19,78	18,38	16,23	41,87	41,48
3	Odzież i obuwie	25,01	24,71	23,76	25,63	25,18	23,76	24,90	25,33	40,88	38,41
4	Edukacja	11,76	3,06	3,06	17,64	4,59	4,59	5,51	10,47	11,29	9,33
5	Ochrona zdrowia	20,44	18,62	16,29	22,26	19,53	16,03	18,86	20,26	30,54	34,54
6	Transport i łączność	47,80	55,76	64,31	42,98	50,92	55,74	46,74	39,71	120,63	109,18
7	Kultura i rekreacja	25,13	35,01	33,34	22,39	37,21	34,71	37,54	33,50	47,48	43,65
8	Higiena osobista	31,48	26,56	27,32	33,53	26,16	27,29	26,39	28,60	26,98	25,41
9	Pozostałe wydatki	41,45	43,25	44,43	40,03	42,42	43,54	41,97	40,47	104,32	102,51
10	Razem koszyk PIS	559,52	583,88	599,75	540,43	572,64	587,81	566,60	546,40	809,58	800,36

Oznaczenia: M - Mężczyzna w wieku od 25 do 60 lat, K - Kobieta w wieku od 25 do 60 lat, DM - Dziecko młodsze -tj. w wieku od 0 do 5 lat, DD - Dziecko dorastające tj. w wieku od 6 do 18 lat, DS - Dziecko starsze tj. w wieku od 19 - 24 lat..

Źródło: IPiSS / GUS.

Tablica 2 A. Struktura Progu Interwencji Socjalnej w gospodarstwach pracowniczych na tle wydatków z I kwintyla
(w %, w cenach z 2019 r.)

Liczba osób		1-osobowe	2-osobowe	2-osobowe	2-osobowe	2-osobowe	3-osobowe	3-osobowe	4-osobowe	Gospodarstwa pracownicze	Gospodarstwa domowe ogółem
Skład demograficzny gospodarstwa		(M+K)/2	M + K	(M+K)/2+D M	(M+K)/2+D D	(M+K)/2+D S.	(M+K)/2+ 2xDM	(M+K)/2+ 2xDD	(M+K)/2+ DM+2xDD	Wydatki z I kwintyla	
1	Żywność	32,1	37,8	31,9	34,8	36,2	33,1	37,4	37,1	29,6	31,2
2	Mieszkanie	34,4	29,5	30,1	28,4	27,5	26,9	24,9	25,3	23,2	23,5
	– eksploatacja	28,7	25,4	25,9	24,4	23,7	23,0	21,2	21,8	18,0	18,3
	– wyposażenie	5,7	4,1	4,2	3,9	3,8	4,0	3,7	3,6	5,2	5,2
3	Odzież i obuwie	3,1	3,8	4,2	3,9	3,6	4,8	4,3	4,7	5,1	4,8
4	Edukacja	0,0	0,0	2,9	0,7	0,7	4,3	1,0	0,8	1,4	1,2
5	Ochrona zdrowia	2,3	2,6	3,6	3,0	2,4	4,5	3,5	4,1	3,8	4,3
6	Transport i łączność	11,5	9,9	9,0	10,3	11,3	7,4	9,1	8,2	14,9	13,6
7	Kultura i rekreacja	5,6	4,6	5,4	7,4	6,8	5,1	8,0	7,1	5,9	5,5
8	Higiena osobista	3,6	4,4	5,5	4,1	4,1	6,5	4,3	5,3	3,3	3,2
9	Pozostałe wydatki	7,4	7,4	7,4	7,4	7,4	7,4	7,4	7,4	12,9	12,8
10	Razem koszyk PIS	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Oznaczenia: M - Mężczyzna w wieku od 25 do 60 lat, K - Kobieta w wieku od 25 do 60 lat, DM - Dziecko młodsze -tj. w wieku od 0 do 5 lat, DD - Dziecko dorastające tj. w wieku od 6 do 18 lat, DS - Dziecko starsze tj. w wieku od 19 - 24 lat.

Źródło: IPiSS / GUS.

Tablica 2 B. Struktura Progu Interwencji Socjalnej w gospodarstwach pracowniczych na tle wydatków z I kwintyla
(w %, w cenach z 2019 r.)

Liczba osób		3-osobowe	3-osobowe	3-osobowe	4-osobowe	4-osobowe	4-osobowe	5-osobowe	6-osobowe	Gospodarstwa pracownicze	Gospodarstwa domowe ogółem
Skład demograficzny gospodarstwa		M+K+DM	M+K+DD	M+K+DS	M+K+2xDM	M+K+2xDD	M+K+ 2xDS	M+K+2xDD+DS.	M+K+DM+2xDD+DS.	Wydatki z I kwintyla	
1	Żywność	37,3	39,2	39,9	36,1	39,4	41,1	40,6	39,8	29,6	31,2
2	Mieszkanie	26,4	25,3	24,7	26,0	24,6	23,9	23,7	23,9	23,2	23,5
	– eksploatacja	22,5	21,6	21,0	22,4	21,1	20,6	20,5	20,9	18,0	18,3
	– wyposażenie	3,9	3,7	3,6	3,7	3,5	3,4	3,2	3,0	5,2	5,2
3	Odzież i obuwie	4,5	4,2	4,0	4,7	4,4	4,0	4,4	4,6	5,1	4,8
4	Edukacja	2,1	0,5	0,5	3,3	0,8	0,8	1,0	1,9	1,4	1,2
5	Ochrona zdrowia	3,7	3,2	2,7	4,1	3,4	2,7	3,3	3,7	3,8	4,3
6	Transport i łączność	8,5	9,5	10,7	8,0	8,9	9,5	8,2	7,3	14,9	13,6
7	Kultura i rekreacja	4,5	6,0	5,6	4,1	6,5	5,9	6,6	6,1	5,9	5,5
8	Higiena osobista	5,6	4,5	4,6	6,2	4,6	4,6	4,7	5,2	3,3	3,2
9	Pozostałe wydatki	7,4	7,4	7,4	7,4	7,4	7,4	7,4	7,4	12,9	12,8
10	Razem koszyk PIS	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Oznaczenia: M - Mężczyzna w wieku od 25 do 60 lat, K - Kobieta w wieku od 25 do 60 lat, DM - Dziecko młodsze -tj. w wieku od 0 do 5 lat, DD - Dziecko dorastające tj. w wieku od 6 do 18 lat, DS - Dziecko starsze tj. w wieku od 19 - 24 lat.

Źródło: IPiSS / GUS.

Tablica 3A. Dynamika Progu Interwencji Socjalnej w gospodarstwach pracowniczych na tle dynamiki rzeczywistych wydatków z I kwintyla (2016=100)

Liczba osób		1-osobowe	2-osobowe	2-osobowe	2-osobowe	2-osobowe	3-osobowe	3-osobowe	4-osobowe	Gospodarstwa pracownicze	Gospodarstwa domowe ogółem
Skład demograficzny gospodarstwa		(M+K)/2	M + K	(M+K)/2+D M	(M+K)/2+D D	(M+K)/2+D S.	(M+K)/2+ 2xDM	(M+K)/2+ 2xDD	(M+K)/2+ DM+2xDD	Wydatki z I kwintyla	
1	Żywność	117,6	117,7	117,2	117,3	117,4	117,0	117,1	117,0	117,4	121,7
2	Mieszkanie										
	– eksploatacja	104,1	105,3	105,3	105,3	105,3	105,9	105,9	106,7	101,7	109,0
	– wyposażenie	107,6	107,5	107,5	107,5	107,5	107,1	107,1	109,4	126,6	135,0
3	Odzież i obuwie	103,3	103,3	102,9	104,3	103,0	102,8	104,6	104,1	110,6	109,6
4	Edukacja	-	-	101,0	110,9	110,9	101,0	110,9	110,9	209,9	199,4
5	Ochrona zdrowia	110,8	110,6	105,9	108,7	110,2	104,9	108,2	106,7	114,2	120,0
6	Transport i łączność	113,6	120,5	122,7	123,5	118,2	125,9	123,3	128,3	137,6	134,9
7	Kultura i rekreacja	104,3	105,2	104,8	106,5	106,5	105,0	107,2	107,0	137,3	139,3
8	Higiena osobista	120,2	120,5	115,2	121,3	120,5	113,9	121,7	118,2	-	-
9	Razem koszyk PIS	110,6	112,5	111,1	112,4	112,2	111,2	112,8	113,0	121,9	125,2

Oznaczenia: M - Mężczyzna w wieku od 25 do 60 lat, K - Kobieta w wieku od 25 do 60 lat, DM - Dziecko młodsze -tj. w wieku od 0 do 5 lat, DD - Dziecko dorastające tj. w wieku od 6 do 18 lat, DS - Dziecko starsze tj. w wieku od 19 - 24 lat..

Źródło: IPiSS / GUS.

Tablica 3B. Dynamika Progu Interwencji Socjalnej w gospodarstwach pracowniczych na tle dynamiki rzeczywistych wydatków z I kwintyla (2016=100)

Liczba osób		3-osobowe	3-osobowe	3-osobowe	4-osobowe	4-osobowe	4-osobowe	5-osobowe	6-osobowe	Gospodarstwa pracownicze	Gospodarstwa domowe ogółem
Skład demograficzny gospodarstwa		M+K+DM	M+K+DD	M+K+DS	M+K+2xDM	M+K+2xDD	M+K+ 2xDS	M+K+2xDD+DS.	M+K+DM+2xDD+DS.	Wydatki z I kwintyla	
1	Żywność	117,4	117,4	117,5	117,2	117,3	117,4	117,3	117,2	117,4	121,7
2	Mieszkanie										
	– eksploatacja	105,9	105,9	105,9	106,7	106,7	106,7	107,1	107,2	101,7	109,0
	– wyposażenie	107,1	107,1	107,1	109,4	109,4	109,4	109,9	109,6	126,6	135,0
3	Odzież i obuwie	103,0	104,0	103,1	102,9	104,3	103,0	104,0	103,7	110,6	109,6
4	Edukacja	101,0	110,9	110,9	101,0	110,9	110,9	110,9	105,1	209,9	199,4
5	Ochrona zdrowia	107,1	109,2	110,2	105,9	108,7	110,1	108,9	107,5	114,2	120,0
6	Transport i łączność	127,1	127,1	124,8	135,4	128,9	116,7	120,2	119,8	137,6	134,9
7	Kultura i rekreacja	105,3	106,7	106,7	105,3	107,3	107,3	107,6	107,4	137,3	139,3
8	Higiena osobista	116,7	121,1	120,6	115,2	121,5	120,6	121,3	119,0	-	-
9	Razem koszyk PIS	112,5	113,4	113,5	112,8	113,8	113,0	113,3	112,8	121,9	125,2

Oznaczenia: M - Mężczyzna w wieku od 25 do 60 lat, K - Kobieta w wieku od 25 do 60 lat, DM - Dziecko młodsze -tj. w wieku od 0 do 5 lat, DD - Dziecko dorastające tj. w wieku od 6 do 18 lat, DS - Dziecko starsze tj. w wieku od 19 - 24 lat.

Źródło: IPiSS / GUS.

Tablica 4. Wartość i struktura Progu Interwencji Socjalnej w gospodarstwach emeryckich (w cenach z 2019 r.)

Liczba osób		1-osobowe		2-osobowe		Gospodarstwa emeryckie	
Skład demograficzny gospodarstwa		(M+K)/2		M+K		Wydatki z I kwintyla	
		W złotych	w %	W złotych	w %	W złotych	w %
1	Żywność	222,49	28,5	206,30	31,8	277,77	34,6
2	Mieszkanie	266,95	34,2	183,81	28,3	210,51	26,3
	– eksploatacja	222,86	28,6	158,24	24,4	167,44	20,9
	– wyposażenie	44,09	5,7	25,57	3,9	43,07	5,4
3	Odzież i obuwie	23,56	3,0	23,56	3,6	23,13	2,9
4	Edukacja	0,00	0,0	0,00	0,0	2,80	0,3
5	Ochrona zdrowia	39,05	5,0	37,65	5,8	53,59	6,7
6	Transport i łączność	103,03	13,2	103,03	15,9	84,82	10,6
7	Kultura i rekreacja	41,42	5,3	22,21	3,4	31,76	4,0
8	Higiena osobista	25,23	3,2	24,98	3,8	21,28	2,7
9	Pozostałe wydatki	57,74	7,4	48,12	7,4	96,10	12,0
10	PIS na 1 osobę	779,47	100,0	649,66	100,0	801,76	100,0

Oznaczenia: M lub K osoba starsza, tj. w wieku powyżej 60 lat.

Źródło: IPiSS.

Tablica 5. Dynamika Progu Interwencji Socjalnej w gospodarstwach emeryckich na tle dynamiki rzeczywistych wydatków z I kwintyla (2016=100)

Liczba osób		1-osobowe	2-osobowe	Gospodarstwa emeryckie	Gospodarstwa domowe ogółem
Skład demograficzny gospodarstwa		(M+K)/2	M+K	Wydatki z I kwintyla	
1	Żywność	116,2	116,1	117,1	121,7
2	Mieszkanie				
	– eksploatacja	104,1	105,3	104,8	109,0
	– wyposażenie	107,6	107,5	158,8	135,0
3	Odzież i obuwie	102,7	102,7	105,2	109,6
4	Edukacja	-	-	-	199,4
5	Ochrona zdrowia	110,6	110,5	111,8	120,0
6	Transport i łączność	104,0	104,0	126,3	134,9
7	Kultura i rekreacja	104,2	104,7	120,4	139,3
8	Higiena osobista	121,9	122,2	-	-
9	PIS na 1 osobę	108,7	109,5	120,5	125,2

Oznaczenia: M lub K osoba starsza, tj. w wieku powyżej 60 lat.

Źródło: IPiSS.